

Всеукраїнська загально-політична і літературно-художня газета

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ

<http://svitlytsia.crimea.ua>

№ 10 (1843)

П'ятниця, 6 березня 2015 р.

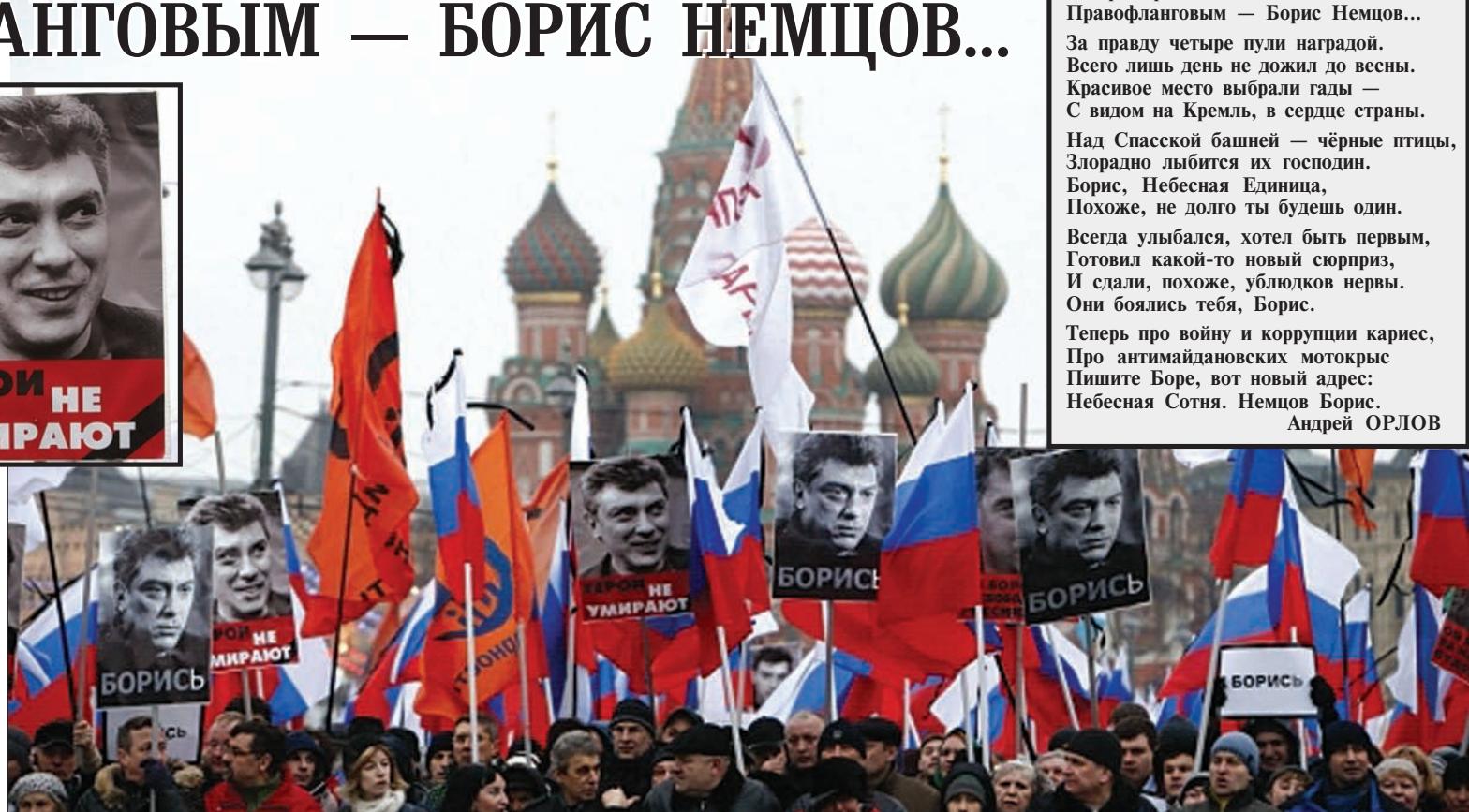
Видавється з 31 грудня 1992 р.

Ціна договорна

В СТРОЮ РОССИЙСКОЙ НЕБЕСНОЙ СОТНИ ПРАВОФЛАНГОВЫМ — БОРИС НЕМЦОВ...

У ніч з 27 на 28 лютого в центрі Москви було вбито відомого російського політика-опозиціонера, співголову партії «РПР-Парнас» Бориса Немцова. Політик йшов із супутницею Великим Москворецьким мостом, де вбивця кілька разів вистрілив йому у спину і зник на автомобілі. Від чотирьох отриманих поранень Немцов помер на місці...
(Продовження на 4-й стор.)

Это случилось в Москве сегодня.
Не промахнулись стволы подлецов.
В строю российской Небесной Сотни
Правофланговым — Борис Немцов...
За правду четыре пули наградой.
Всего лишь день не дожил до весны.
Красивое место выбрали гады —
С видом на Кремль, в сердце страны.
Над Спасской башней — чёрные птицы,
Злорадно лыбятся их господин.
Борис, Небесная Единица,
Похоже, не долго ты будешь один.
Всегда улыбался, хотел быть первым,
Готовил какой-то новый сюрприз,
И сдали, похоже, ублюдков нервы.
Они боялись тебя, Борис.
Теперь про войну и коррупции кариес,
Про антимайдановских мотокрыс
Пишите Боре, вот новый адрес:
Небесная Сотня. Немцов Борис.
Андрей ОРЛОВ

Діти вшановують Небесну Сотню

УСВІДОМЛЕННЯ ВТРАТ

Звернув увагу на чималу кількість символічних пам'ятників, установлених вздовж вулиць Інститутської і Грушевського. І в багатьох місцях можна було побачити, як біля них стоять родичі загиблих. Час від часу зустрічав знайомі обличчя. Зокрема, здій побачив вусатого козарлюга-далекобійника з Харкова. Пригадав, що шовиністично налаштовані мешканці першої столиці колись жорстоко побили його і навіть зламали ніс за принципове вживання української мови. Це було ще в радянські

роки. А в «Світлиці» я вже писав про цього колоритного харків'янина. Анатолій ще у грудні попереджав, що Україна виборе свободу, але дастесь це їй нелегко — проліться ріки крові. Причому не лише на Майдані. Харків'янину мало хто вірив. Казали, що коли й будуть жертвами, то лише тут, у столиці. Та й то небагато. А поза Києвом усе буде спокійно. Вийшло так, що пророцтво Анатоля збулося — масштабна війна на Донбасі, вибухи в Одесі і Харкові, викрадення кримськотатарських активістів у анексованому Криму... А скільки кримчан були вимушенні

покинути півострів!

Зустрічав на Майдані багатьох активістів (росіян, українців, кримських татар) і робив історичні фото. Говорили і про «Кримську світлицю». Більшість моїх співбесідників говорили про те, що газету треба зберегти будь-якою ціною, бо вона є однією з тих ниточок, які зв'язують Крим з материковою Україною. В Інтернеті її читає один читач, а паперовому варіанту віддає перевагу інший. Провінційні вчителі, які працюють зі своїми учнями та з місцевими просвіттями, а також з активістами місцевих громадських

МАЙДАН — РІК ПІСЛЯ ПЕРЕМОГИ

Минув уже рік після трагічних подій на Майдані. Знаючи, що дату відзначатиме вся Україна, я вирішив бути в Києві вже 18 лютого. Мені пощастило побачити, як злетіли в небо сто повітряних кульок, а на кожній з них було написане ім'я одного з Героїв Небесної Сотні. Це було хвилююче видовище, і на очах багатьох присутніх з'явилися слези... Але подібні картини можна було спостерігати і рік тому. Коли ж детальніше говорити про настрої людей, то вони змінилися. З одного боку, ніхто не вважає, що Майдан відбувся даремно. З іншого боку, від багатьох присутніх можна було почути слова: обрана нами влада могла б працювати і краще. Зрозуміло, що триває війна, але ж і під час Євромайдану тривало силове протистояння. Але тоді була більша

довіра до лідерів, і більшою була віра у власні сили. Тепер всі сили поглинає війна. А ще даеться візнаки відсутності у центрі Києва сорока тисяч найактивніших українських чоловіків, які зараз воюють в зоні АТО. А скільки ж ще по Україні волонтерів, максимально завантажених роботою, які не можуть приїхати? Адже це саме вони найбільше дбають про ті сорок тисяч вояків, обраних історією. І в них немає часу їхати до столиці... Коли всі факти вирахувати, то виходить, що не так вже й погано проходить відзначення річниці загибелі Небесної Сотні — першого жертвеного чину за всю історію Незалежності. В 1991 році звалися вона на наші голови трохи несподівано, зате тепер ледь не кожен крок уперед доводиться оплачувати кров'ю.

організацій, далеко не завжди мають вдома комп'ютер. Поки отримували свіжий номер «Кримської світлиці» на пошті, були у вигранному стані, бо могли передати його кому завгодно. Тепер же наші друзі опинилися в незручному становищі, бо можливості популяризації газети зменшилися.

Є у мене і свої аргументи. Скажімо, на Майдані хтось нагадав, що 19 лютого до Києва прийдуть батьки Михайла Жизневського. Завдяки своєчасно отриманій інформації, я зміг зустрітися і поспілкуватися з ними, подарувавши батькові героя декілька номерів «Кримської світлиці». Цікаво, що був там і номер за 2-9 січня з віршем, присвяченим іхньому любому синові. А був і номер, присвячений нашому незабутньому Данилові Кононенку, даже плідному перекла-

дачеві з білоруської. Розчленений батько довго дякував мені. Повіз «Світличку» в Білорусь. А я вкотре подумав про те, що газету в паперовому варіанті Інтернет ніколи не замінить. Ось вони, втрати за останній рік: смерть

чудових людей, анексія Криму, окупація частини Донбасу, падіння гривні, втрата позицій газети. Хочеться вірити, що, окрім першої втрати, всі інші є тимчасовими.

(Продовження на 6-7-й стор.)

Батько Міхася Жизневського... Нас поєднало горе...

КРИМСЬКА СВІТЛІЦЯ

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України,
Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка,
трудовий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети «Кримська світлиця» нагороджена медаллю Всеукраїнського твориства «Просвіта» «БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ»

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована
Міністерством юстиції
України
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 12042-913ПР
від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди по-
діляє думки авторів публі-
кацій, відповідальність за
достовірність фактів не-
суть автори.

Рукописи не рецензують-
ся і не повертаються. Ли-
стування з читачами - на
сторінках газети.

Матеріали для друку
приймаються в електрон-
ному вигляді. Редакція
залишає за собою право
скорочувати публі-
кації і редактувати мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора -
(067) 650-14-22
(050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЙ:
95006, м. Сімферополь,
бул. Гагаріна, 5,
2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua
Віддруковано в ТОВ
«МЕГА-Поліграф»,
м. Київ, вул. Марко
Вовчок, 12/14,
тел. (044) 581-68-15
e-mail: office@mega-
poligraf.kiev.ua
Тираж — 5000

ВИДАВЕЦЬ -
ДП «Національне
газетно-журналне
видавництво»

03040, м. Київ,
вул. Васильківська, 1,
тел./факс
(044) 498-23-65
Р/р 3712800300584
в УДКСУ у м. Київ
МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail:
vidavniictvo@gmail.com

Розповсюдження,
передплатна, реклама:
тел. +38(044) 498-23-64;
+38 (050) 310-56-63

В УКРАЇНІ 5 БЕРЕЗНЯ БУЛО ОГОЛОШЕНО ТРАУР ЗА ЗАГИБЛИМИ НА ШАХТІ ІМЕНІ ЗАСЯДЬКА

Президент України Петро Порошенко оголосив 5 березня днем жалоби у зв'язку із трагічною загибеллю шахтарів унаслідок аварії, що сталася 4 березня на донецькій шахті імені Засядька.

Згідно з Указом, у день жалоби на всій території України о 12-й годині пам'ять загиблих було вшановано хвилиною мовчання. По всій країні було приспущене Державний прапор України на будинках і спорудах органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій, скасовано розважально-концертні заходи, спортивні змагання...

Як повідомляє «Укрінформ», аварія на шахті імені Засядька в Київському районі Донецька сталася вранці у середу. За даними Донець-

кої ОДА, під час вибуху метану під землею перебували 230 гірників. Водночас Reuters із посиланням на місцевого співробітника рятувальних служб передає, що у момент вибуху під землею працювало близько 70 людей. За по-передніми даними, понад 30 людей загинули.

Шахта перебуває на тимчасово окупованій території Донбасу. Сепаратисти інформацією про аварію діляться вкрай неохоче. Підходи до шахти охороняють бойовики з автоматами. Озброєні люди перебувають біля входу до адміністрації підприємства і на прилеглій до шахти території.

Президент України Петро Порошенко звернувся з вимогою допустити на місце аварії українських рятувальників і працівників право-

охранних органів, повідомляє прес-секретар президента Святослав Цеголко у Twitter. Прем'єр-міністр України Арсеній Яценюк повідомив, що бойовики угрюповання «ДНР» не пустили на шахту 60 українських рятувальників. «Сьогодні я дав доручення ДСНС і Міністерству енергетики відправити бригади рятувальників з метою допомогти витягнути шахтарів із забою... Але російські терористи не дали можливості українським бригадам рятувальників дійти до місця й допомогти врятувати життя людей», — заявив він. А. Яценюк звернувся до Росії і попросив вітинути на проросійських сепаратистів, аби вони пропустили на місце аварії українських рятувальників.

Генеральна прокуратура України відкрила провадження за фактом вибуху. За останньою інформацією, кількість загиблих на шахті ім. Засядька гірників сягнула 33 осіб...

НАРОДНІ ДЕПУТАТИ ДАЛИ ЗГОДУ НА ЗАТРИМАННЯ ТА АРЕШТ ТРІОХ СУДДІВ ПЕЧЕРСЬКОГО РАЙСУДУ МІСТА КІЄВА. Як передає кореспондент «Укрінформу», рішення про надання згоди на затримання та арешт (тримання під вартою) суддів Печерського райсуду Києва Оксани Царевич підтримали 286 народні, судді Віктора Кицюка — 289, судді Сергія Вовка — 296 парламентаріїв. За словами голови Верховного Суду України Ярослава Романюка, зазначені судді підозрюються в ухваленні завідомо неправосудного рішення з мотивів особистої зацікавленості (стаття 375 Кримінального кодексу України).

Генпрокуратура розглядає можливість притягти до відповідальності ряд суддів Оболонського та Печерського районних судів столиці, причетних до фальсифікування справ щодо учасників Автомайдану та Євромайдану. Про це повідомив у коментарі «Укрінформу» заступник голови парламентського Комітету з питань правової політики та правосуддя Леонід Ємець. Загалом, уточнив він, до відповідальності мають бути притягнені близько 200 суддів.

КОЛИШНЬОГО НАРОДНОГО ДЕПУТАТА З ФРАКЦІЇ ПАРТІЇ РЕГІОНІВ МИХАЙЛА ЧЕЧЕТОВА У ПОНЕДІЛОК ПОХОВАЛИ НА ПІВДЕННОМУ КЛАДОВИЩІ У КІЄВІ. На церемонію прощання з Чечетовим, повідомляє «УНІАН», окрім близьких та родичів, прийшли колишні однопартійці, зокрема, колишній голова фракції Партиї регіонів О. Єремов, колишні регіонали, а нині народні депутати від «Опозиційного блоку» Ю. Бойко, Н. Королевська, Н. Шуфрич та Ю. Воропаєв. Крім того, попрощається з Чечетовим прийшли колишній голова Харківської облдержадміністрації М. Добкін, колишній очільник Київської міськодержадміністрації О. Попов, колишній ректор податкової академії П. Мельник та інші. 28 лютого Михайла Чечетова знайшли мертвим у Києві. За попередніми даними слідства, він покінчив життя самогубством, вистрибнувши з вікна власної квартири. За фактом загибелі політика відкрите кримінальне провадження. Михайло Чечетов був фігурантом кримінальної справи щодо зловживання владою та службового підроблення під час ухвалення «диктаторських законів» 16 січня 2014 року.

АПЕЛІЦІЙНИЙ СУД КІЄВА ЗАЛИШИВ У СИЛІ РІШЕННЯ ПРО ЗАПОБІЖНІЙ АЗАХД ДЛЯ ЕКС-ГОЛОВІ ФРАКЦІЇ ПАРТІЇ РЕГІОНІВ ОЛЕКСАНДРА ЄФРЕМОВА. Як передає ТСН, розмір застави залишено на рівні 3,6 млн грн. Екс-депутат і надалі перебуватиме під домашнім арештом, використовуючи електронний браслет для контролю за пересуванням. Йому оголошено підозру в зловживаннях в службових зловживаннях і службових фальсифікаціях, розпалюванні міжнаціональної ворожнечі.

ГЕНЕРАЛЬНИЙ ПРОКУРОР ВІКТОР ШОКІН ПІДТВЕРДИВ ЗАТРИМАННЯ КОЛИШНЬОГО МІНІСТРА ФІНАНСІВ ЮРІЯ КОЛОБОВА. Про це він заявив у коментарі «Українській правді». Генпрокурор зазначив, що, за даними Інтерполу, Колобова затримали 3 березня у місті Альтеа в Іспанії. «Наразі органом досудового розслідування терміново готуються документи про його видачу, відповідно до вимог Європейської конвенції про видачу правопорушників 1957 року», — зазначив В. Шокін.

FREEDOM HOUSE: У КРИМУ ВСЕ БІЛЬШЕ ПОРУШУЮТЬСЯ ПРАВА ЛЮДИНИ І СТВОРЮЮТЬСЯ «ІНФОРМАЦІЙНЕ ГЕТТО»

Правозахисна організація Freedom House («Дім свободи») оприлюднила новий звіт про порушення прав людини на Кримському півострові, «насильно й незаконно анексованому» Росією в березні 2014 року.

Як говориться у звіті, мешканці Криму після окупації українського півострова зазнають дедалі більших і важчих порушень своїх прав — громадянських, політичних і прав людини. Особливо потерпають кримські татари — вони, за даними Freedom House, зазнають порушень

майнових прав і заликування незалежних активістів шляхом вибркового застосування законодавства та фізичного насилия.

За даними звіту, Кремль намагається приховати повідомлення про такі порушення і створює у Криму «інформаційне гетто», шляхом тиску на представників місцевих і закордонних засобів інформації.

Правозахисники також звертають увагу, що про більшість з цих порушень у Криму не повідомляється на Заході, бо увага там зараза більше прикута до війни на сході України.

народом Криму. Це — новий заснований знак», — пояснив голова.

Аксёнов висловив вдячність вірменському народу за таку високу оцінку його діяльності. «Це — заслуга всіх кримчан. Головне, щоб у нас зберігався міжнаціональний мир і злагода. Спасибі вам за народу!» — сказав він. Така ж нагорода була вручена «першому заступнику голови Ради міністрів» М. Шеремету.

цикаво», — зазначила вона, звернувшись до кримських парламентарів.

Як повідомляється, наприкінці 2014 року «Держрада» Криму ухвалила закон «Про свята і пам'ятні дати Республіки Крим». Документ встановлює чотири офіційні свята республіки: 19 січня — День державного прапора Криму, 20 січня — День Республіки Крим, 16 березня — День возз'єднання Криму з Росією та 11 квітня — День Конституції Республіки Крим.

16 березня оголошено в Криму неробочим днем.

ПОРОШЕНКО НАГОРОДИВ ПОСМЕРТНО БОРИСА НЕМЦОВА ОРДЕНОМ СВОБОДИ

Президент України Петро Порошенко нагородив орденом Свободи російського політика та державного діяча Бориса Немцова. Про це зазначає прес-служба Президента України.

«Петро Порошенко підкреслив, що у пам'яті українського народу Борис Немцов залишиться людиною, для якої свобода була універсальною цінністю, яка не знає державних кордонів і будь-яких меж... «За нашу і вашу свободу» — це історичне гасло стало життєвим девізом Бориса Немцова. Тому я вирішив нагородити його орденом Свободи», — сказав Глава держави.

«Для нас, українців, Борис назавжди залишиться патріотом Росії і другом України. Він своїм життям довів, що це можна поєднати, — варто лише захотіти», — наголосив П. Порошенко.

* * *

Вбитого російського опозиціонера Бориса Немцова у вітторок поховали на Троекуровському цвинтарі Москви. На церемонію прощання з політиком, яка тривала кілька годин, прийшли тисячі людей, не всі змогли підійти попрощатися. Коли після церемонії труну з тілом Немцова повезли на цвинтар, люди на вулиці вигукували: «Росія буде вільною!».

ПРЕЗИДЕНТ ПРИСВОЇВ НАДІЇ САВЧЕНКО ЗВАННЯ «ГЕРОЙ УКРАЇНИ»

Президент Петро Порошенко присвоїв народному депутату України, члену делегації у Парламентській асамблії Ради Європи Надії Савченко звання «Герой України». Глава держави підписав відповідний Указ.

«Надія є символом незламності українського духу та героязму, символом того, як треба захищати і любити Україну. Символом нашої перемоги», — заявив президент.

Петро Порошенко відзначив мужність і стійкість українки, яку було взято в полон, злочинним чином перевезено до держави-агресора і яка тривалий час зазнає психологічного тиску та вимушена голодувати на знак протесту. Президент також зазначив, що Надія Савченко є символом того, як багато залежить від однієї людини. «Ми зробимо все можливе для того, щоб визволити Вас з полону. Я дуже сподіваюсь, що буде мати можливість вручити Вам «Золоту Зірку Героя України», — сказав Глава держави.

33-річна українська військова, депутат Верховної Ради та член парламентської делегації у ПАРЄ Надія Савченко з липня 2014 року перебуває у в'язниці в Росії. На знак протесту Надія Савченко голодує вже майже три місяці.

* * *

Патріарх Київський та всієї Руси-України Філарет нагородив полонену українську льотчицю Надію Савченко церковною медаллю «За мужність» святого великомученика Георгія Побідоносця. Про це було повідомлено під час спільнego молебню на Софійській площі, що проходив у рамках всесвітньої акції на підтримку полоненої української льотчиці.

76-ти ЕКС-ДЕПУТАТАМ КРИМУ ОГОЛОСИЛИ ПРО ПІДОЗРУ У ДЕРЖАВНІЙ ЗРАДІ

Генеральна прокуратура України підготувала письмове повідомлення про підозру у вчиненні державної зради 76-ти колишнім депутатам Верховної Ради АР Крим. Про це інформує прес-служба ГПУ.

«Під час розслідування отримані беззаперечні докази того, що у березні 2014 року депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим С. Доніч, Г. Іоффе, С. Цеков, К. Бахарев, С. Лужецька та інші надали допомогу в окупації Криму. Зокрема, вони незаконно прийняли низку постанов, у результаті чого було створено нелегітимне державне утворення «Республіка Крим», яке незаконно увійшло до складу Російської Федерації», — повідомили у прес-службі.

У Генпрокуратурі пояснили, що екс-депутатів підозрюють у вчиненні злочинів, передбачених ч. 1 ст. 111 та ч. 3 ст. 110 КК України (вчинення державної зради, яке виразилося у наданні іноземній державі та її представникам допомоги в проведенні підривної діяльності проти України, а також публічні заклики до вчинення дій з метою змін меж території України на порушення порядку, встановленого Конституцією України). «Враховуючи, що територія півострова Крим лишається окупованою Російською Федерацією, письмові повідомлення про підозру в уstanовленому порядку передано до Посольства цієї держави у місті Києві, а також направлено поштою до незаконно утворенного органу — «Державної Ради Республіки Крим», — наголосили у ГПУ.

США ЩЕ НА РІК ПРОДОВЖЮЮТЬ САНКЦІЇ ЧЕРЕЗ ОКУПАЦІЮ РОСІЄЮ КРИМУ

Президент США Барак Обама продовжив іще на рік термін чинності санкцій, накладених через дії проти України з боку Росії і підтримуваних нею сепаратистами. Ідеться про санкції, накладені у зв'язку з окупацією і спробою анексії Росією українського Криму, говориться в повідомленні Білого Дому.

Ці дії представників Росії і сепаратистів підтримують демократичні процеси та інституції в Україні, загрожують мирові в ній, її безпеці, стабільноті, суверенітеті та територіальній цілісності і призводять до розкрадання її активів, нагадали в Білому Домі.

Дії, які змусили США накласти санкції від 6 березня 2014 року і потім розширити їх 16 і 20 березня і 19 грудня 2014 року, дали становлять «незвичайну і надзвичайну загрозу національної безпеці і зовнішньої політики Сполучених Штатів», йдеться в повідомленні. Відтак Барак Обама, вважаючи, що запроваджений ним через дії Росії у Криму «національний надзвичайний стан» і ці санкції мають лишитися чинними і після 6 березня цього року, вирішив продовжити їх іще на рік. Крім «кримських» санкцій, США також накладали кілька пакетів окремих обмежень проти фізичних і юридичних осіб у Росії і проти українських сепаратистів, причетних до силового втручання проти української влади в частині сходу України.

Також схожі санкції через втручання Росії у Криму і окремо на сході України наклали ще низка провідних країн світу і, крім того, Європейський Союз.

ВБИВЦІ НЕ ЗНАЙДЕНИ

З МОМЕНТУ ВИКРАДЕННЯ І ВБИВСТВА РЕШАТА АМЕТОВА МИНУВ РІК

Решат Аметов

Рік тому інформація в Криму про людину, яка зникла, загубилася в глобальних подіях, що вирували на півострові в перші дні березня 2014 року. Через два тижні тіло зниклої знайшли зі слідами жорстоких тортур. Так у Криму стало відомо про Решата Аметова, чоловіка, який вийшов на одиночний мітинг протесту і став першою жертвою нової влади Криму. Незважаючи на те, що кримінальна справа за фактом насильницької смерті Аметова порушена відразу в двох державах, ні рідні, ні правозахисники не вірять, що справу розкриють найближчим часом, а злочинці отримають заслужене покарання.

Рівно рік тому, вранці 3 березня 2014 року, з будинку вийшов 39-річний житель мікрорайону Мар'їно Сімферополя, батько трьох дітей Решат Аметов. Рідним він сказав, що має намір піти у військомат і записатися до лав добровольців української армії. Пізніше відеокамери зафіксували його, він проводив одиночний пікет проти окупації Криму російськими військами на площі Леніна перед будівлею Ради міністрів Криму. На відео зафіксований і момент, коли кілька представників «самооборони» Криму там же, на площі, скручають йому руки та саджують в автомобіль. Через два тижні Решата Аметова знайшли мертвим у полі біля села Земляничне Білогірського району. На тілі чоловіка виявили численні сліди тортур, голова була обв'язана клейкою стрічкою, а поруч лежали кайданки. Причиною смерті, як встановили пізніше, стало ножове поранення в область ока.

Слідчий комітет Слідчого управління Російської Федерації в Республіці Крим порушив кримінальну справу за ч. 1 статті 105 Кримінального Кодексу — «вбивство» лише на початку квітня минулого року. У справі, за словами родичів, регулярно змі-

Рефат Аметов

за фактами вбивства кримськотатарського активіста Решата Аметова Генеральною прокуратурою України була порушена кримінальна справа. Однак, як стверджує заступник голови Кримської польової місії з прав людини Ольга Скрипник, ці дії покликані, швидше, продемонструвати наміри українських правоохоронців, ніж реальні можливості розслідувати цей злочин.

«Як юридичний факт — важливо, що Україна порушила кримінальну справу, щоб надалі мати можливість притягнути до відповідальності винних. Однак сьогодні українська сторона не може проводити ефективне слідство, тому що у неї немає доступу на територію Криму. Навіть спроби потрапити на територію Криму для українських слідчих можуть закінчитися сумно, адже ми не знаємо, які дії кримська влада вчинить, враховуючи наявність на півострові парамілітарного воєнізованого утворення — «кримської самооборони», — повідомила Скрипник.

На думку правозахисниці, неефективність розслідування вбивства Решата Аметова в Криму пов'язана з небажанням влади та правоохоронних органів проводити його, незважаючи на існую-

прокинутися. Це буде жахливий для них момент усвідомлення прірви, в яку протягом року, що минув, з маніакальною настрилью скочувалася Росія, вичавлюючи криваві слози щодо роздергого навпіл Донбасу. Для росіян це буде момент покаяння — перед собою, перед власною країною та перед майбутнім своїх дітей.

Для України також настане день, коли Крим повернеться додому, коли поєднають хід історії.

Адже збройне насильство, колони «невідомих» броньованих машин без упізнавальних знаків, які прокотилися містами Криму, захоплення аеропортів та транспортних вузлів, блокування українських військових частин, які за цим послідували, — все це було для всієї України шоком. Шоком тим більш болючим, що ніколи українці не чекали настільки підлого удару в спину від «братів» і саме в той момент, коли держава, розкрадена та безсвісно зраджена власними можновладцями, перебувала фактично у напівсвідомому стані — без президента, без уряду, без армії й, по суті, без правоохоронних органів. Росія зробила тоді кайнуву справу, і виставила справжній цінник наю ж декларованому братерству.

Чи жалкують про ті події росіяни? Напевно, частина з них, ті, хто має совість, відчувають сором. Про іншу частину російського суспільства — тих, у кого очі олов'яні від ненависті, також варто пам'ятати. Для них захоплення Криму стало, можна сказати, своєрідною компенсацією за приниження й утиスキ, якими їхня власна держава й довела до такого стану, коли будь-які людські почуття глушать сатанинським ревом «кримнаш!!!». Але настане час, і ці росіяни

ся розділени родини, й люди забудуть, що таке війна.

Хоча ні. Не забудуть. Про війну варто пам'ятати, щоб вона, проклята, ніколи не повторювалася. Варто також пам'ятати, з чого вона починалася. Пам'ятати той ранок і той день, коли розпочалася анексія Криму Росією.

27 лютого 2014 року

Російський спецназ у військовій формі без розпізнавальних знаків за участі місцевих проросійських бойовиків захопив будівлю Ради міністрів Криму і Верховної Ради Криму. Згодом на територію півострова був передкинутий російський десант. Ключову роль в окупації відіграв російське військове угруповання, що базувалось на російській військовій базі у Севастополі. За місяць росіянами було здійснено цілковите захоплення влади

(ключових об'єктів цивільної та військової інфраструктури). Окупанти віроломно блокували українські військові частини та кораблі і почали витискувати їх з півострова.

1 березня 2014 року

Рада Федерації Росії офіційно схвалила введення російських військ на територію України.

14 березня 2014 року

Конституційний Суд України оправил рішення,

ХРОНІКА ОКУПАЦІЇ: РІК ТОМУ РОСІЯ ПОЧАЛА АНЕКСІЮ КРИМУ

яким визнав референдум, що мав відбутися у Криму 16 березня 2014 року, неконституційним.

15 березня 2014 року

Верховна Рада України ухвалила Постанову «Про дослікове припинення повноважень Верховної Ради Автономної Республіки Крим».

16 березня 2014 року

У Криму пройшов незаконний референдум. Нелегітимна влада відзвітувала про приєднання Криму до Росії.

18 березня 2014 року

Президент Росії Володимир Путін і сепаратистські лідери Криму В. Константинов, С. Аксёнов і О. Чалий підписали документ («Договір про прийняття Криму до складу Росії») про входження Криму і Севастополя в Російську Федерацію й утворення нових суб'єктів РФ —

Похорон Решата Аметова. 18 березня 2014 року

че відеопідтвердження причетності «кримської самооборони» до викрадення Аметова.

«Про це говорять і ті закони, які ухвалив Аксёнов для захисту «кримської самооборони», і підпорядкування цього утворення безпосередньо «голові» Криму. Крим того, як стало відомо, справа за фактом убивства Решата Аметова була призупинена на підставі пункту 1 частини 1 статті 208-ї Кримінального Кодексу Російської Федерації у зв'язку з тим, що клопотання адвоката про допускання представника потерпілого, тобто брата, не може бути розглянуте по суті», — пояснила Ольга Скрипник.

«Знала його особисто — безконфліктний, спокійний і врівноважений. В руках у Решата не було навіть плаката або якоїсь символіки. Зазвичай про приєднання Криму говорять як про безкровний факт... Тільки отрое дітей Решата та його вдова вже рік без нього», — написала

Заріна Аметова

Республіки Крим і міста федераційного значення Севастополя. Після цього анексію Криму схвалила Держдума (20 березня) і Рада Федерації Росії (21 березня), 11 квітня були внесені відповідні зміни у Конституцію РФ. Світова спільнота не визнала анексію Криму і засудила дії Кремля стосовно України.

24 березня 2014 року

Голова Верховної Ради України, в.о. Глави держави Олександр Турчинов підпісав указ за рішенням РНБО про передислокацію українських військових підрозділів з тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя в інші регіони України.

27 березня 2014 року

Генеральна Асамблея ООН ухвалила резолюцію «Територіальна цілісність України», згідно з якою підтвердила свою прихильність суверенітету, політичній незалежності, єдності і територіальній цілісності України в її міжнародно-правових кордонах.

1 квітня 2014 року

НАТО призупинило цивільне та військове співробітництво з Росією у зв'язку із її агресією проти України.

10 квітня 2014 року

Парламентська асамблея Ради Європи ухвалила резолюцію щодо позбавлення дел

В СТРОЮ РОССИЙСКОЙ НЕБЕСНОЙ СОТНИ ПРАВОФЛАНГОВЫМ – БОРИС НЕМЦОВ...

Слідчий комітет Росії відповіє основні версії вбивства опозиційного політика Бориса Немцова. Про це в суботу, 28 лютого, повідомив офіційний представник СК Володимир Маркін.

За його словами, слідство не виключає, що злочин був здійснений як провокація, а його організатори сподівалися дестабілізувати політичну обстановку в країні.

«Фігура Немцова могла стати своєрідною сакральною жертвою для тих, хто не греється жодними методами для досягнення своїх політичних цілей», — говорить Маркін.

Крім того, за його словами, Немцов отримував погрози від ісламістів у зв'язку з його позицією щодо нападу на редакцію газети Charlie Hebdo в Парижі. Також перевіряється версія, згідно з якою злочин пов'язаний з подіями в Україні, де, за словами Маркіна, «серед обох конфліктуючих сторін є дуже радикальні персонажі, що не підкоряються жодній владі».

При цьому слідство поки не виключає і побутові версії злочину, пов'язані з комерційною діяльністю Немцова. Маркін пообіцяв, що всі вони будуть ретельно перевірені. Він зазначив, що в розслідуванні беруть участь країні сили СК і МВС.

Співробітники правоохоронних органів змогли скласти словесний портрет убивці Бориса Немцова на підставі показань свідків — подруги політика Ганни Дурицької та перехожого Віктора М. Про це повідомляє Lenta.ru з посиланням на російські ЗМІ.

Згідно з цими даними, за підозрою у скончені даниго злочину розшукується чоловік зростом 170-175 сантиметрів, звичайної статури, з темним волоссям і короткою стрижкою. Відомо також, що в момент убивства він був одягнений у сині джинси і коричневий светр.

«У зв'язку з розслідуванням кримінальної справи про вбивство Бориса Немцова Слідчий комітет Росії просить осіб, які стали очевидцями злочину або які володіють інформацією про обставини його здійснення, зв'язатися телефоном довіри або з оперативним штабом... Анонімність усім, хто звер-

нувся, гарантується, крім того, оперативні підрозділи, що здійснюють супровід розслідування кримінальної справи, готові виплатити велику винагороду розміром 3 мільйони рублів за цінну для слідства інформацію», — зазначили в російському Слідкомі.

* * *

Російські ЗМІ, з посиланням на речника Путіна, заявили, що президент Росії, який телеграмою направив співчуття Діні Ейдман, матері вбитого Бориса Немцова, бере розслідування під свій особистий контроль. Повідомляється, що Путін уже назвав убивство змівним і «провокаційним».

Попри це, західні оглядачі вказують, що загибелю опозиційного політика вписується в логіку вбивств помітних критиків Кремля та політичного процесу, запущеного Путіним.

«Політковська, Литвиненко, Магнітський, Маркелов, Єсємірова й зараз Немцов. Небезпечно бути критиком влади в Росії Путіна», — пише кореспондент видання The New York Times у Білому дому Пітер Бейкер.

«Судячи з кількості тролей, які переконують, що Кремль не причетний до вбивства Немцова, можна переконатися, що Кремль причетний», — пише американський військовий експерт Том Ніколс.

«Опозиція в Росії: Навальний (за гратали), Ходорковський (у вигнанні), Немцов (вбитий). Робіть власні висновки», — зауважує норвезький журналіст Олаф Коенс.

«Росія стає дуже небезпечним місцем. Це було зроблено публічно та показово. Кремль більше не париться навіть збереженням видимості. Немцов говорив, що Путін вторгся в Україну, бо лякався Майдану. Думаю, що російська влада досі боїться. Путін вже каже, що вбивство це — провокація, покликана заплямувати Кремль. Але те саме він говорив про Литвиненка», — переконаний журналіст Давид Патрікаракос.

«Путін або попросив голову Немцова, або навіть гірше: у Кремлі такий хаос, що може зробити хтось інший. Вбивство Немцова веде нас до жахливого періоду

історії Росії», — вважає дослідник Путіна Бен Джуда.

* * *

Міністерство закордонних справ України оприлюднило заяву з приводу вбивства російського опозиціонера Бориса Немцова. У документі, оприлюдненному на сайті відомства, йдеться про те, що в Україні з болем сприйняли звістку про вбивство Немцова.

«У Україні з великом болем сприйняли звістку про зухвале вбивство в Москві російського політика та громадського діяча, одного з лідерів опозиційного руху Росії та великого друга України Бориса Немцова», — йдеться у заяви.

«Впродовж багатьох років Борис Немцов активно боровся за демократичний на правляк розвитку Росії, був невтомним захисником прав та свобод людини. Це вбивство є невдалою спробою залякати усіх тих, хто виступає проти свавілля і прагне зробити Росію демократичною, правовою і цивілізованою державою», — йдеться у заяви.

Крім того, у документі українське МЗС закликає російську владу провести розслідування злочину та покарати виконавців, організаторів та замовників убивства.

* * *

Борис Немцов обіцяв оприлюднити докази участі російських Збройних сил у конфлікті на Донбасі. Про це під час перебування у Вінниці у суботу повідомив Президент Петро Порошенко, передає

кореспондент «Укрінформу». «Декілька тижнів тому я мав з ним розмову, як будувати стосунки між Україною і Росією. Таким чином, як ми хотіли б їх бачити. Борис задекларував, що має оприлюднити переконливі докази участі російських Збройних сил в Україні. Хтось дуже цього боявся. Борис не боявся, кати боялися. Вони його вбили», — сказав Президент.

За його словами, Немцов був великим другом України і великим патріотом Росії. Людиною, яка як міст пов'язувала наші держави, вибудувала ті стосунки між Україною і Росією, які хотіли б бачити українці.

П. Порошенко зазначив, що Немцов є символом ро-

Борис Немцов неодноразово брав участь в акціях проти агресії Росії в Україні

сіянин, який щиро і з повагою ставився до України, людиною, яка боролася і віддавала все можливе для того, щоб захистити свободу у своїй державі.

«1 березня він мав виходити на марш на чолі багатотисячного мітингу, щоб продемонструвати, що є інша Росія, яка любить Україну, по важає права людини, для якої свобода — не пустий звук. І заради свободи і демократії він був готовий віддати своє життя», — наголосив Президент.

* * *

Немцов збирал докази про присутність російської армії на сході України і готовував доповідь про роль Путіна у війні на Донбасі. Про це заявив двоюрідний брат Немцова соціолог Ігор Ейдман в інтерв'ю gordonua.com.

«Немцов збирал докази військових злочинів російської армії на Донбасі, планував опублікувати доповідь під назвою «Путін і війна», де все було розкладено по польках і назване своїм іменем. Президент РФ, який намагається всіляко приховати присутність своєї армії на сході України, знав про плани Немцова, тому і прибрав його саме зараз, поки права про війну не ринула в маси», — заявив Ейдман.

На думку двоюрідного брата політика, основною метою війни було залякування росіян, які критично ставилися до політики Кремля і планували вийти на антикризовий марш опозиції 1 березня у Москві.

«Головною, абсолютною прагматичною метою війни було залякиння суспільства. Путін послав трохи адекватним росіянам чіткий сиг-

нал: мовляв, якщо я можу в центрі Москви, за кілька кроків від Кремля демонстративно розстріляти відомого на весь світ опозиціонера, то і з вами церемонитись не буду. Це — терор проти власних громадян, що намагаються виступити проти диктаторського режиму», — сказав Ейдман.

За кілька тижнів до вбивства Бориса Немцова екс-президент Грузії Михайло Саакашвілі попереджав опозиціонера про те, що російська влада може спробувати його вбити. Про це Саакашвілі написав на своїй сторінці в Facebook.

«Я зустрів Бориса Немцова востаннє кілька тижнів тому в Києві, в готелі «Фермонт». Ми пообідали і він розповів мені про марш, який він з соратниками планував провести у Москві. Абсолютно природно я запитав його, чи він не боїться за свою безпеку в Росії, особливо зараз. Він відповів, що Путін живе за поняттями, і його як колишню посадову особу на вряд чи посадять надовго. Я його перебив і сказав, що він більше повинен боятися отруті в келиху червоного вина, який він тримав у руках, ніж арешту, але, подивившись на вираз його обличчя, я відразу зрозумів недоречність жарту», — написав екс-президент Грузії.

Потім Саакашвілі з Немцовым говорили про те, як закінчить Путін, і обидва погодилися, що у поведінці російського президента багато паралелей з сербським диктатором Слободаном Мілошевичем, «якого війна зробила популярним і вона ж його згубила».

«Сьогодні я відразу ж згадав

дав, що при Мілошевичі також вбивали опозиціонерів», — сказав Саакашвілі.

* * *

«Ніхто зараз не може сказати, хто стріляв, але його убив режим. Я суміншиваюся, що Путін давав команду. Мені здається, це обстановка, в якій найвідмороженіші елементи, вже зовсім оскаженилі, вважають, що можуть відстрілювати неугодних людей. Путін створив атмосферу, який такі політичні вбивства стають можливими», — заявив Гаррі Каспаров, опозиційний російський політик і чемпіон світу з шахів, в ексклюзивному інтерв'ю журналу «Фокус».

На його думку, смерть Немцова — свідчення «тініння режиму». «Ви не можете вимагати крові в телевізорі 24 години на добу, сім днів на тиждень, а потім дивуватися, що на вулиці відбувається таке. Ця кров — результат тотальної параної і зомбування людей, які були розгорнуті в останній рік», — заявив він.

Причому сам Путін вже не може контролювати процеси, запущені ним, вважає Каспаров. «Сам президент РФ цей процес вже не може контролювати, тому що ця ненависть, ця звіріна сутність вихлюпнулася далеко через край. Тобто можна вже все. Є вороги, яких треба вбивати, тому що вони — американські шпигуни, тому що вони працюють на користь України, і так далі. Далі йде тотальна маячня, яку можна не обговорювати. Але якщо постійно накручувати цю маячню, то рано чи пізно починають відбуватися страшні речі», — сказав він.

Також політик нагадав, що Немцова вбили «за два кроки від Кремля».

«З усіма цими путінськими силовиками, які контролюють кожен сантиметр, людину застrelili просто на очах у Кремля. Це доводить, що вся вертикаль влади зайнита не забезпеченням безпеки країни та її громадян, а саме захистом режиму: Путіна і його кліки», — вважає Гаррі Каспаров. (УНІАН)

НАУКОВЕЦЬ, ЯКИЙ СТАВ ЯСКРАВИМ ПОЛІТИКОМ

Борис Немцов народився 9 жовтня 1959 року в Сочі, РРФСР. Закінчив школу з золотою медаллю, навчався на радіофізичному факультеті Гор'ківського державного університету. Після закінчення університету в 1981 році працював у Гор'ківському науково-дослідному радіофізичному університеті АН СРСР, став науковим співробітником, пізніше старшим науковим співробітником, кандидатом фізико-математичних наук. Після аварії на ЧАЕС брав участь в акціях протесту проти будівництва атомної електростанції в Гор'кому, пише ТСН.

У 1990 році брав участь у створенні об'єднання «Кандидати за демократію». В тому ж році був обраний до Верховної Ради РРФСР. У 1991 році був довіроено особою Бориса Єльцина в Нижньогородській області під час виборів Президента

радником Президента України Віктора Ющенка. Висловлював бажання поширити демократичні досягнення в Україні на Росію і закликав чинити ідеологічний тиск на Кремль. Увійшов у коаліцію з іншими опозиційними партіями Росії до «Комітету 2008: Вільний вибір». У 2013 році підтримав Євромайдан, за що режимом Януковича йому було заборонено в'їзд до України. У 2014 році засудив анексію Криму Росією. Вимагав звільнення з російської в'язниці української льотчиці Надії Савченко.

Співробітником Немцова був Ігор Ейдман, який заснував Союз правих сил, де Немцов був обраний головою політтриди. У зв'язку з поганими результатами на виборах 2004 року пішов у відставку з цієї посади. З того часу працював у приватних комерційних структурах

ТРАУРНА КРАЇНА

(НА ВБІВСТВО БОРИСА НЄМЦОВА)

Увечері п'ятниці Бориса Нємцова застрелили. У самому центрі столиці — на Великому Москворецькому мосту. Це вбивство викликало шок. Приблизно такий же, як двадцять років тому після вбивства Влада Листьевів (1 березня 1995 року). Ось тільки атмосфера в Росії сьогодні більш похмура.

Так, тоді теж було багато мороку і каламуту... Півтора року після громадянської війни, що розгорілася на кілька днів посеред Москви. Реформи Гайдара, необхідні, в чомусь рятівні, але такі, що холонокровно розорили «соціалку», культуру й не мали навіть натяку на видимість соціально-психологічної легітимності або «підтримки знизу».

Тоді була кривава чеченська війна. Котився

під укіс рейтинг Ельцина і виникало передчуття червоного реваншу. Завершення «кримінального передлу» і дозвірання «семибанкірщини», які в Росії і сьогодні вважають синонімом ліберальної демократії. До речі, саме тоді в Держдумі пишно роззвів бур'ян ЛДПР як прекрасна школа соціальної демагогії й безкрайнього популізму. Ці ознаки точно вказували на те, що вся ця брудна політика — чистий бізнес, і нічого особистого.

Той урок був добре врахований нинішньою гедоністичною масовою, що зображує політиків.

Але тоді все сприймалося простіше. Було більше надії. Залишалося відчути, що Росія зі скрипом, із виляннями, але все ж таки йде вперед. А не назад, як сьогодні, коли надій на позитив чи розвиток немає практично жодних.

А ще згадується, що Влад Листьев був керівником «OPT», сьогоднішнього «Першого каналу». Тоді канал стрімко перетворювався на насос з викачуванням грошей через рекламу, що, можливо, і послужило причиною вбивства Листьевів. Сьогодні цей ресурс — страшної сили психологічна зброя. Що набагато гірше й куди як менш охайно.

Напевно, шоковий стан, що виникає після цих смертей, у чомусь є ідентичним, тому що і Влад, і Борис мали особливий чоловічий шарм. На цьому схожість закінчується. Влада Листьевів щиро любила. На Нємцова останніми роками вилиши стілки бруду, скільки й увійти складно. Нємцов жив нормальним життям опозиційного політика в авторитарній країні. На відміну від багатьох інших, він при цьому робив те, що вважав за потрібне.

Він був людиною яскравою, можливо, і не безгрішною. Міг допустити «матерок» у телефонній розмові, не уникав певного політичного цинізму, дозволяв собі ризикований жарт. Його справно записували і так само справно виставляли «прослушку» на загальний огляд, щоб пересварити всіх з усіма, особливо в опозиції. Але якось не виходило. Просто не липнуло до нього нічого з того, в чому дозволяли собі копатися «доброчиличівці».

Він був сильним. Ще тридцята не виповнилося — став губернатором, після 35 — віце-прем'єром. З часів своєї молодості завдяки яскравій зовнішності та влюблівості отримав прізвисько «Керубіно». Кажуть, що тоді цього хлопчика, на відміну від графа Альмавіви, дуже любив цар Борис. І як сьогодні не згадати, що Борис Юхимович всерйоз і довго вважався дуже ймовірним спадкоємцем Бориса Миколайовича. Але не став, знайшовся, на жаль, інший кандидат...

На початку нульових була така призабута нині книга полікореспондента «Комерсанта» Олени Трегубової — «Записки кремлівського дигера». І в ній чітко було викладено протиставлення двох цих наступників, один з яких відбувся, а інший — ні. З величезною перевагою на користь як раз другого з них: теж грубуватого, але відкритого, теж брутального, але теплого й щирого.

Дивно, але руйнування такого сприйняття Бориса Нємцова свого часу посприяло іншій жінці, чия функція на російському інформаційному полі давно вже виглядає дещо туманно. Це колишня соратниця по «Союзу правих сил» Ірина Хакамада. Вона детально розповідала, що ось під час «Норд-Осту» Кобзон ходив у будівлі на Дубровці, а Нємцов нібито побоявся. І тим ставила його, Нємцова, в становище людини, що вимушена виправдовуватися...

Дуже ймовірно, що з нарощенням жорсткості влади Нємцов поводився так сміливо (сміливіше за інших), допускав формулювання такі жорсткі (жорсткіші за інших) ще й тому, що хотів довести — і собі, і іншим, — що він тоді не злякався, та й зараз нічого не боиться.

До речі, про страх. В останній програмі за його участю на «Ехо Москви» страху не було взагалі (її назва — «2015», тепер це — рік смерті героя програми). А ось в інтерв'ю у виданні «Собеседник», яке він дав Олезні Мільчановській, відомій своїми легкими матеріалами із фото в стилі «я і зірки», все було інакше. Борис Юхимович говорив:

«Щоразу, як я їй телефоную, вона (мама) голосить: «Коли ти припиниш лаяти Путіна? Він тебе вб'є!». І це на повному серйозі. До ВВП вона ставиться, природно, дуже погано, я ж — її син, зрештою. Мама мене завжди привчала до того, що треба відстоювати свою точку зору, бути незалежним і самостійним. На свою голову мене таким вихovala, а тепер обурюється, що я ляю Путіна, який намагається у нас з вами відбрати свободу. Вона реально боїться, що він мене може вбити найближчим часом через мої виступи — як у реальному житті, так і в соціальних мережах. І це, повторюся, не жарт: вона — розумна людина. Вона дуже цього боїться.

— Цікаво. А він після таких ось розмов з мамою стали побоюватися, що Путін може вас найближчим часом вбити, особисто або через посередників?

— Ви знаєте, так... Трохи. Не так сильно, як мама, але все ж... Але все ж я не так сильно його боюсь. Якби я боявся дуже сильно, то навряд чи очолював би опозиційну партію, навряд чи б займався тим, чим займаємося.

— Сподіваюся, все-таки здоровий глузд переможе і Путін вас не вб'є».

Така ось жартівлива розмовонка. Звичайно, її зараз розхапали на цитати. Всю, починаючи з заголовка: «Борис Нємцов: боюся того, що Путін мене вб'є».

Звичайно, всі зараз сперечуються про причини замаху. Антимайданівці, зрозуміло, кричать про «сакральне вбивство», скоене за задумами опозиції для «розгойдування човна». Вище керівництво країни: президент, прем'єр, інші — вимагають найактивнішого пошуку вбивці і висловлюють глибоке співчуття близьким. А поки перші особи в скорботі юсі в білому, є ті, кому не звикати бути в чорному і брудному.

LifeNews надоперативно почав просувати в маси наймовірніші (в їхньому розумінні її цілевизначені) версії. Супутниця Нємцова, свідок розстрілу — модель з України... Так, все ясно: коханці, аборти, ревнощі... Страйвайте, а звідки дівчина? З Києва ж. Тоді все ще більш ясно: фінансування російської опозиції українськими спонсорами (коли це потрібно LifeNews, Україна виявляється дуже багато), і помста від них же (від кого ж іще — Березовського вже немає), осільки в Москві «Майдан не пройшов». Не варто розвивати цю тему просто з гідливості, адже це — звичайний лайфньюсівський треш.

А що кажуть інші?..

Неоднозначний політехнolog Гліб Павловський вважає, що вбивство такої людини в двох кроках від такого місця (Червона площа, Кремль) — це виклик не тільки суспільству, а й владі.

І змили кров.

Більш послідовні опозиціонери резонно зауважують, що влада у будь-якому випадку несе відповідальність за це вбивство, оскільки в країні створена й підтримується атмосфера громадянського протистояння, нетерпимості.

Характерні твіти Собчак: «Навіть якщо не було прямого наказу його прибрати, та ненависть, яка є в суспільстві, могла спровокувати ублюдків», «Коли в суспільстві такий градус ненависті, ідеологічна війна з «ліберастами» і не могла закінчитися нічим іншим». Та ще відкриті кордони з Україною і йде війна, в якій беруть участь безліч росіян. А значить, атмосфера кривавої вседозволеності незабаром може затопити всю країну.

Відомий журналіст Сергій Пархоменко уточнив, що в цій атмосфері взагалі легко дозріває рішення на «вбивство по приколу»: мовляв, хто тут найбільше шумить, а якщо його грехом?

Серед бурхливих і швидких записів Ксенії Собчак у Твіттері, якраз між двох уже процитованих, є ще один, дуже цікавий: «Ільля Яшин сказав, що він [Нємцов] збирався опублікувати доповідь про війну в ДНР з фактами й документами про присутність російських військових». Цікаво, де ця доповідь? Що ще скаже про неї Яшин?..

За кілька годин до вбивства Борис Нємцов, як завжди, легко, жартівливо, яскраво розповідав про марш «Весна» в Мар'їно. Через кілька годин після його смерті Михайло Касьянов заявив, що Антикризовий марш в Мар'їно скасовується, і замість нього буде траурна хода в центрі Москви. І що начебто з цього приводу вже почалися переговори з владою.

Дивно, просто мураски по шкірі, але в тому ж ефірі Нємцов, пояснюючи, чому марш називається «Весна» (виявляється, саме він запропонував цю назву), чому такі світлі й оптимістичні гасла й листівки, якщо навколо війна, коли все так погано, сказав: «Люди не люблять ходити на поминки». Не люблять, але тепер прийдуть — багато їх буде, дуже багато. Прийдуть на його поминки.

І вже йдуть. Відразу ж після повідомлення про загибель Нємцова на місці трагедії москвичі почали нести квіти і свічки. І цього вже не скасувати. Скорботну ходу владі все ж доведеться узгодити.

Тому що шок, тому що в одну мить стало раптом на порядок страшніше, холодніше, гідніше. І неможливо не стежити за новинами.

Правда, іноді здається, що у держслужбовців, які нині там працюють, просто немає серця. Інакше б вони не закінчували чергову замітку такою от фразою: «Крім того, до місяця злочину приїхали комунальні служби та змили кров». Спокійно так, діловито — рапорт втору, вниз, у всі боки: «Все під контролем!».

І це логічно: відлиги підморозили, «Весну» скасували.

І змили кров.

Олег КУДРІН («Укрінформ»)
м. Москва
28 лютого 2015 року

1 березня десятки тисяч людей взяли участь у жалобному марші пам'яті російського опозиціонера Бориса Нємцова у Москві. Учасники акції зібралися у центрі Москви і пройшли мостом, де був застреляний опозиціонер. Людей було так багато, що біля металошукачів, через які пропускали учасників маршу, доводилося чекати по 30-40 хвилин. Журналісти назвали цю акцію однією з найчисленніших за останній час.

В руках люди несли російські прапори, портрети Бориса Нємцова, плакати з написами: «Хто настуний?», «БОРІСЬ!», «Ні — державний війні і пропаганді!», «Слава Нємцову, героям слава!» тощо. Були також плакати із закликами звільнити ув'язнену українку Надію Савченко. До маршруту траурної ходи були стягнуті спецзагони поліції. Акція

пройшла загалом організовано, проте близько 50 осіб було затримано «за порушення громадського порядку». Серед них — одягнутий у футбольку з портретом Нємцова і написом «Герої не вмирають» народний депутат України Олексій Гончаренко, якого після кількагодинного утримання у відділку все ж відпустили. За словами О. Гончаренка, його депутатське посвідчення називали «папірем», у поліції його побили. «Я подав заяву про всі неправомірні дії щодо мене, починаючи від побиття співробітниками поліції і закінчуючи недопуском до мене лікаря та адвоката, — написав на своїй сторінці у Facebook Олексій Гончаренко. — І суд буде. Над цією системою, яка вбиває кращих синів і дочок і України, і Росії...»

МАЙДАН – РІК ПІСЛЯ ПЕРЕМОГИ

(Продовження.
Поч. на 1-й стор.)

КРИМЧАНИ НА МАЙДАНІ

Кримчан на Майдані зустрічав не так вже й мало. Видавав або прапор АРК, або кримськотатарський головний убір, або вигуки з міські під час промов. Зрозумів, що багатьом кримчанам тепер необхідно допомагати. Адже найсамовідданіші захисники Майдану та учасники проукраїнських мітингів опинилися в скрутній ситуації: до Криму повернутися не можна, а в столиці немає ні житла, ні роботи. Сепаратисти (яких і в Києві, і в Харкові, і в Одесі чимало) забезпеченні як одним, так і другим, а ось патріотам суттєво. Ця тема на Майдані обговорювалася вже не пошепки. До яких пір толеруватимемо зло? Якщо проросійські сили сміливо виводять патріотів із захопленіх територій та проводять ретельні «зачистки», то чому у нас розперезані шовіністи і шанувальники ДНР-ЛНР не можуть взяти до себе на постій хоча б по родині біженців? Скажете, таких шовіністів з квартирими небагато? Та ні, вистачає. Випадково став свідком української безхребетності і немобілізованості у самому центрі нашої столиці. Коли слухав гру на бандурі ялтина Остапа Кіндрачука, до нас підійшов літній бородатий чоловік і просичав крізь зуби: «Ти ще не сдох, тварь?». Зрозумівши, що ці слова стосуються бандуриста, я відреагував настільки емоційно, що шовініст швидко ретирувався. А ось люди, які стояли поруч, розгубилися і таким чином дали йому втекти.

Я просив працівників метрополітену викликати СБУ, а до приходу співробітників спецслужб затримати ідейного сепаратиста, але вони також розгубилися... Не звикли до різuchих дій у подібних ситуаціях. Та й функція у них зовсім інша. Та й взагалі, ми — не чеченці і не грузини, у

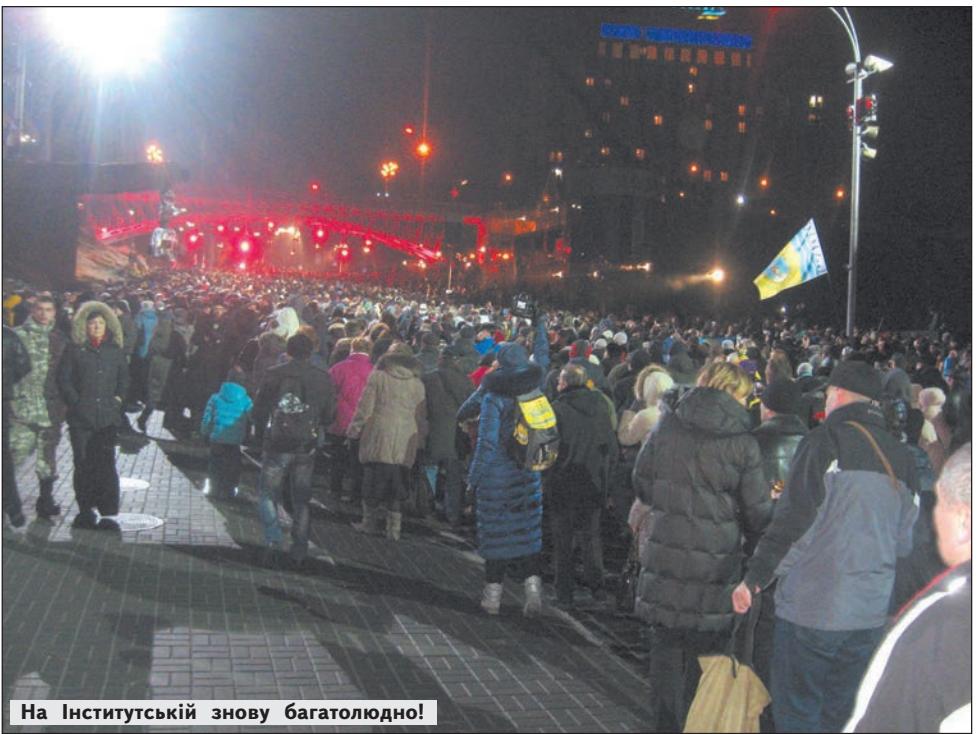
Учасник Євромайдану білорус Алєг Авчинніков зі «Світлицею», в якій вірш-присвята Герою Небесної Сотні М. Жизневському надрукованій білоруською мовою

Батько Михайла Жизневського на місці загибелі сина

ІДЕЯ «ШЕФСТВА» НАД АКТИВНОЮ ЧАСТИНОЮ СУСПІЛЬСТВА

Знову повернуся до кримчан, яких побачив на Майдані. Були серед них і відомі постаті, були й такі, про яких раніше нічого не здав. Але об'єднувало їх те, що вони, починаючи з Майдану, зайніли однозначно проукраїнську позицію. І у більшості своїй за це постраждали. Тепер вони не можуть повернутися до Криму. Або ж розуміють, що надто «засвітилися» на Майдані та в зоні АТО, або ж їм офіційно заборонено в'їзд до Криму. Я вкотре подумав повернувшись до своєї ж ідеї, яку раніше виголосував хіба що у вузькому колі друзів. Треба зробити так, щоб на одного героя припадало від 5 до 10 «шевів» з народу. Тобто людей, які могли б посприяти реабілітації і максимальній «соціалізації» воїнів. Це —

На Інститутській знову багатолюдно!

Кримчани

стоїть проблема — якщо не виселення їх з квартир і поズавлення громадянства, то хоч підселення до них біженців з Донбасу і Криму. Якщо знатимуть, що така перспектива цілком реальна, то принаймні триматимуть язик за зубами. І не заважатимуть патріотичним громадянам насолоджуватися українською піснею.

До речі, в репертуарі Остапа Кіндрачука з'явилася нові пісні про Крим. Вони дуже нагадують тужливі кримськотатарські, але це вже пісні українською мовою:

*Солоний вітер Чорномор'я,
з гір кримських ліяєм повій,
Остуди душу вогняную,
серце надію зігрій...*

А ще там про жменьку кримської землі, яку так хочеться притиснути до вуст! Пісні, в яких відбита туга за рідним Кримом, — це нове явище в українській пісенній культурі. Якби було у нас дієве Міністерство пропаганди, то ці пісні швидко заполонили б пісенний простір. Але поки що такого міністерства немає, тому люди про нові твори Остапа, скоріш за все, не знатимуть. А варто б зберегти ці пісні для нашадків — вони вистраждані, ще як проспівані серцем.

Діти стають іншими...

медики, психологи, юристи, журналісти та люди інших професій, які забезпечили б з'язки бійців АТО з громадськістю. Якщо учаснику бою потрібно відновлювати фізичне здоров'я — ось, будь ласка, кваліфікований лікар. Якщо потрібна робота — ось список підприємців, які охоче підуть назустріч і спробують прилаштувати на одному зі своїх підприємств. Якщо босесь хоче поділитися інформацією із суспільством — ось журналіст. Якщо хоче виступити перед учнями шкіл — ось учитель, який відповідає за позакласну роботу. Якщо є психічні розлади — ось психолог. Таким чином, 400-

500 тисяч українців будуть почуватися «шевіами» ветеранів українсько-російської війни. Тобто відповідальними за долю тих, хто захистив нас усіх від ворога. Це був би такий кістяк суспільства, який зробив би нас монолітною нацією.

Дехто казав мені, що таке

шевство є нереальним без активного втручання держави.

Може, й так. Але на Майдані я став свідком цілком стихійного формування таких структур. До групи кримчан, які стояли із прапором АРК, підійшов киянин і почав їх розпитувати про їхні проблеми. Виявилось, що їх більше, ніж досить. Зокрема,

й юридичних. Тоді киянин сказав, що він — юрист за фахом, і зробить усе, щоб вирішити проблеми кримчан — учасників Євромайдану. До речі, виявилось, що він — літовець, звати його Альгімантас Грібаускас. Але розмовляє без акценту як істинний киянин, мабуть, тому, що давно живе в Києві. Цей випадок зміцнив мої надії на те, що концепція масового шевства над ветеранами війни й Євромайдану (насамперед над тими, хто має проблеми зі здоров'ям) має шанс на реалізацію. Якщо вже літовці готові оперативно відгукнутися, то невже українці стоятимуть огороні?

ДІТИ СТАЮТЬ ІНШИМИ. МАЙДАН СТАВ НАЙКРАЩОЮ ШКОЛОЮ ПАТРІОТИЗМУ

Вдень я бачив багато дітей, яких батьки приводили на Майдан, щоб разом з ними вклонитися Героям Небесної Сотні. Переважно це — кияни, але й багато приїджих з Київської області.

Таким чином, дуже зросійшений у радянські роки Київ має шанс за рівнем патріотизму швидко наслогнати Львів. Якщо за мовною ознакою вони ще довго різнятимуться, то за рівнем громадської активності, політичної орієнтації та жертвотності суспільної різниці вже не буде. І це добре. Бо за Києвом почнуть «підтягуватися» Дніпропетровськ, Запоріжжя, Одеса, Херсон тощо. Львів — не столиця, і він географічно знаходитьться далеко від центру України. Тож Київ виконає місію українізації значно швидше, аніж Львів. Просто ще довго українська нація буде двомовною. Але коли врахувати, що раніше у нас були цілі регіони, де двомовність і не пахло, промислові міста були осередками залишково-російської однівності, то це не так вже й погано. І Майдан, і проведення АТО кардинально перевірзяють українів з різних регіонів. «Ватники» стала набагато менше, і вони вже не зможуть так бессовіно брехати, звинувачуючи галичину у фашизмі, неонацизмі й екстремізмі. Хто ж тут брехні тепер повірит? Оазис совковості ще залишається, але ненадовго.

Отримую втішні сигнали від педагогів з різних куточків України. Патріотам працювати в школах стало набагато легше, бо учні (особливо старшокласники) вже можуть рішуче поставити на місце вчителя-сепаратиста. І таке явище спостерігається вже навіть на Донбасі!

(Закінчення на 7-й стор.)

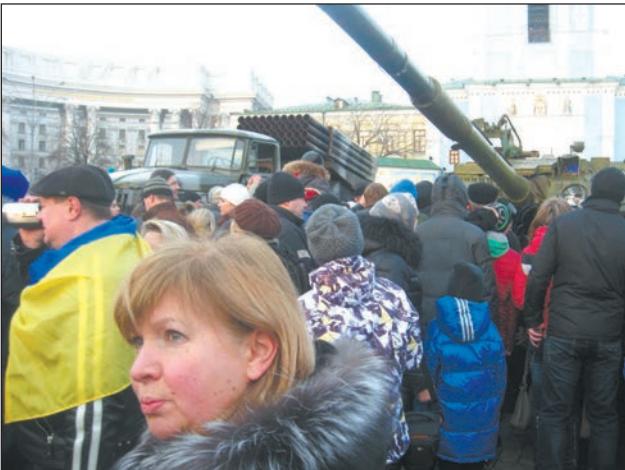

Пам'ятник Михайлу Жизневському

Чим це можна пояснити? Напевно, все ж постмайданна Україна набагато патріотичніша, аніж Україна епохи Януковича. Ось тепер на Михайлівській площі буде виставка російської трофейної зброї. Танки, «Гради», ракети, якими обстрілювали Краматорськ. Там постійно перебували не лише дорослі, а й діти. Зрозуміло, що вони запам'ятають цю картинку війни назавжди. І в ставленні до Росії будуть значно радикальніші, аніж їхні батьки.

Під час своєї останньої поїздки в зону АТО почув таку історію. Хлопчик каже свої

Цією зброєю нас убивають росіяни...

мамі: «Мама, я скоро поеду в Росію». «Зачем, синок? Разве нам плохо в Україні?». «Нет, я поеду убивати руських...». «А зачем их убивать?». «Потому, что они в нас стреляют...». Це сказав першокласник, який влітку вимушено був ховатися від артобстрілів. І говорив він це вже у визволеному від терористів місті Донбасу. Але його радикалізм говорить про те, що Путін і тут прорахувався. Війна не наблизила Донбас до Росії. Хіба що частину людей. Але якась частина, навпаки, — виразніше почала відчуває себе українцями. Про Київ і говорити нічого! На Майдані я бачив, як маленькі дітки співали Державний гімн, поклавши рученя собі на серце. Це була хвилююча картина. Дехто каже, що Майдан майже не приніс позитивних змін. Я з цим категорично не згоден! Ми поки не навчилися ефективно контролювати владу — це так, але люди вже стали іншими. Особливо це стосується молодого покоління.

СОЛІДАРНІ З УКРАЇНЦЯМИ

У різних куточках Майдану було видно прапори народів колишнього соцтабору: польські, латиські, білоруські, грузинські, чеченські... Сфотографував навіть білоруського «кіборга» під біло-червоно-блім стягом. Поки налаштовував свій фотоапарат, поряд з бійцем рішуче стала жінка, яка сказала, що вона є полькою за національністю. Я так і не зрозумів — наша вона полька, українсь-

гадав свою давню статтю, надруковану в «Кримській світлиці» ще в 2000 році. Вона називалася так: «Українці-польки. Почати б з чистої сторінки...». Півтора десятиліття минуло! Тоді я не знов — де ж познайомитися з однодумцями з польського боку? Тепер з ними можна не ти, що листуватися, а й пити каву на Хрестовиці.

Шікав дійство було 23 лютого. Біля стели зібралася величний мітинг, присвячений 71-ї річниці депортациї чеченського народу. Його проводило Товариство українсько-чеченської дружби. Звучали пропозиції назвати одну з вулиць Києва іменем Джохара Дудаєва. Говорили і про те, що варто увічинити пам'ять генерала Ісі Мунаєва, який загинув у зоні АТО. А воював він за нашу свободу так само самовідано, як колись за свободу рідної Ічкерії. Тому це питання таож буде порушуватися в різних містах України. Думаю, не в останню чергу в Дніпропетровську, де поховано героя. Майдан завжди притягував і притягує й патріотів Грузії — бачив їх на мітингу дуже багато. І як би не засмучувала нас економічна ситуація в країні (рік тому вірилось, що буде краще), все ж Майдан залишається світлою сторінкою в українській історії. Думаю, правнуки задрітимуть нам, адже ми були свідками цієї події.

Сергій ЛАЩЕНКО

ка, чи приїжджа. Важливо, що білорус вона сприйняла як свого кревного родича. Прапори подібні? Гадаю, не тільки це. Триває стихійний процес віддалення раніше колонізованих народів від Росії. Зате інші народи, які колись мали спільні державні утворення (Київська Русь, Велике князівство Литовське, Річ Посполитої) почали тягнутися одно до одного. Тому українці, литовці, білоруси, поляки починають глибше відчувати свою спорідненість. А це — потребу об'єднуватися. Майдан фіксував подібні настрої якнайкраще. Увечері 18 лютого познайомився з молодою полькою Евеліною Пачкою. Юна краків'янка добре розмовляла українською, трішки гірше — білоруською і майже не знала російської. Сказала, що приїхала в Київ, аби допомагати українцям. Шукає те, що об'єднує наші народи. Я при-

Григорій ГУСЛЯК

Грузини

Ічкерія з нами!

Білоруський «кіборг» і полька

УКРАЇНА Й РОСІЯ: ДІЛИТИМЕМО СПАДОК ПО-БРАТСЬКОМУ?

Путін відхопив Крим, користуючись споконвічною російською доктриною, яка наголошує на непотрібності інтелекту при наявності грубої сили. Але сила, як не прикро, — величина змінна. Учора, під «передозом» кисельовського ТБ, ти сам собі здавався билиним Солов'єм-робійником, а сьогодні підступно нападає трясця, і в непевних руках важко втримати не те, що Донбас із Кримом, а й Далекий Схід.

Про те, кому має належати Крим і «місто російської слави» Севастополь, усе було скановано задовго до того, як до будівлі Верховної Ради АРК прийшли з візитом вівчливі хлопці у воєнторгівських одностроях. До тих розмов останнім часом додалася хіба що віднайдена російським лідером «Хромова гора» під літописним Корсунем. А от про решту територій, які у недавньому минулому були об'єднані під абревіатурою «СРСР», говорили, як я мене, геть замало. Точніше, багато, однак — у зовсім непотрібному ракурсі. І якщо вже Москва зазіхнула на український Крим (де на початку минулого століття українську мову можна було почути, мабуть, удвічі частіше за «великий и могучий») — чи не час прикинути, кому належать інші... курортні місця спільноти колись для нас держави. З суто практичною метою: коли шляк трафить кремлівське «мачо», ми маємо бодай приблизно уявити, що робити з територіями, які стануть «безхозними».

Неодноразово доводилося чути від московських мудреців рекомендації на штальт: «Якщо хочете незалежності, забираєте землі, з якими Україна до нас прийшла на Переяславський раді». Скажете: не варто до цієї маячні прислушатись? Не згоден. Слідувати настановам маркових-жириновських, дійсно, не варто, а от критично їх розібрати не завадить. І змоделювати ситуацію.

На 8 січня (за Юліанським календарем) 1654 року кордони України проходили суттєво західніше від нинішніх, але вихід до Чорного моря вона таки мала — недарма ж запорожці «Синопом, Трапезундом галушки варили». А от кордони Росії були віддалені від південних морів десь на тисячу кілометрів. Припустимо, Україна вирішить скористатися принципом реституції та повернути землі на схід від Дніпропетровська законному власнику... Хто там на той момент господарював у Дикому полі? Ногайська орда, Кримський юрт...

А зовсім із прилеглою місцевістю — десь до Кальміуса на заході — взагалі керував прямий підлеглий турецького султана. А от Московією (яка на той час ще не навчилась вимовляти слово «Росія») тут і не тухнуло. То що, направимо чоботину до Анкари? Чи спробуємо відшукати прямих нащадків беклярбека Єдигея? Боюсь, тут може виникнути непорозуміння суто юридичного штабу. Не відомі випадки повернення земель і влади дівно зниклими цивілізаціям та їхнім правлячим династіям. Хоча... Якщо Рінат Ахметов зможе довести свою принадлежність до роду ногайських ханів, Донбас йому можна буде передати у володіння. Просто з огляду на реальний стан речей, що склався в регіоні за останні кілька десятиліть, Рінату Леонідовичу доведеться тільки правильно вибрати титул.

Влаштує таке «відновлення історичної справедливості» Кремль, — не кажучи вже про жириновських із рогозінами? Боюся, що в жодному разі. Оскільки вони мали на увазі передачу вищезгаданих земель Москви. А з якого переляк? У 1654 році відбулось не завоювання України Росією, а ВОЗЗЕДНАННЯ двох братніх народів. Хто не вірить мені — раджу почитати матеріали пленумів ЦК КПРС, а також часопис «Агітатор» і пропагандист». Там все про «возз'єднання» і — нічого про витіків австрійського Генштабу.

Говорячи прозою, Росія й Україна уклали політичний шлюб, а отже, все, що новостворена сімейка надала за кількасот років «подержніго» життя, є спільно нажитим майном. При розлученні в 1991-му була досягнута домовленість розійтись полюбовно, але Москва сама brutallno її порушила. Отже, Україна тепер має всі законні підстави вимагати перегляду Біловезької угоди та розподілу спільногомайна, як мінімум, напівл. Хоча можна й по максимуму.

Про Кавказ говорить не будемо; там сьогодні, як і 360 років тому, хаяйнують напівсамостійні уделні князьки, лише номінально залежні від Кремля. Те ж саме в Калмкії. От із Кубанню треба буде розбиратись. Є спокуси забрати її всю собі на тій підставі, що завоювали та освоїли ці багаті землі запорожці, та й населення там переважно українське за походженням. Однак можуть виникнути непорозуміння з адигами, які ще виставляють рабунок за геноцид у XVIII-XIX століттях. Та, гадаю, з нашадками косогів (часів Мстислава Хоробrego, князя Тмутараканського) ми якось домовимося. Є непоганий історичний досвід.

Думаю, слід заявити своє право на Зелений

Клин, себто — частину території нинішнього Приморського краю. Поки Путін, згідно зі щойно підписаним ним законом про «територію опережаючого розвиття», не загнав його китайцім. Або японцям. Чи корейцям — як різниця... Власне, якби не українці, там, у крашому випадку, до цього часу амурські тигри вільно полювали б на бурих ведмедів. У гіршому — останнього тигра років п'ятдесят тому пристрілив би якийсь самурай з японського окупованого корпусу.

Ну, і слід подумати про енергетичну безпеку і забрати собі Західний Сибір. Тут уважний читач дорікне авторові, що той порушує ним же проголошений принцип діліти лише спільно нажите майно, а Сибір, як відомо, було підкорено ще за Івана IV «Жахливого», за дві третини століття до Переяслава. Заперечую: все у межах запропонованої логіки.

Причому немає жодної потреби вдаватися до якихось надскладних конструкцій «а ля» академік Фоменко. Достатньо буде уважно прочитати наявний офіціоз.

Панівна на сьогодні міфологема стверджує, що Сибірське ханство в 1582 році було погромлене нечисленною ватагою донських козаків на чолі з отаманом Єрмаком...

Стоп! Жодного донського козацтва — як військової, тим більше адміністративно-територіальної одиниці — у XVI столітті не існувало. Було просто — козацтво. Першим донським отаманом як традиція, так і серйозні історики називають Михайла Черкашеніна — сучасника і, судячи з наявних даних, соратника Єрмака. Причому всі історики сходяться на українському походженні отамана і на тому, що на Дон він прийшов не сам, а на чолі з загоном козаків дніпровських — «черкассів». Він же заснував році у 1560-му Черкаський городок — майбутню столицю вже офіційної Донської області.

Василь Татищев (я вже не кажу про українських авторів) взагалі стверджував, що Старочеркаськ з'явився завдяки старості Черкаському та Каневському Дмитру Вишневецькому (тому самому — «Байді»). Тож козацтво в ті часи було практично єдине — українське. Та й потім українські гетьмані мали чималий вплив на східних «братьях». Що там Пушкін говорив про Мазепу:

«Повсюду тайно сеють яд
Его подосланые слуги.
Там, на Дону, казачьи круги
Они с Булавиным мутят...»

А це через 125 років після взяття кучумівської столиці Кашліка. І тільки страшні погromи, які Петро влаштував в Україні й на Дону, розірвали братні зв'язки між Дніпром і Доном, перетворивши відірваних від батьківських коренів дончаків на сервільну військову обслугу імператорських «полків іноземного строю» (під командуванням офіцерів-німців).

Однак повернемось до Єрмака. Хто визначив його як росіяніна — біс його знає. Явний українець, хоча й не без значного домішку тюркської крові. Як, власне, українському козаку й належить. До речі, в Україні доволі багато Єрмаків; дівоче прізвище моєї власної бабці — Єрмак. А хто в Росії? Єрмакові. Але ж «-ов» вказує на вторинність. «Ты чых будеш?! — Єрмакови мы холопы, барин...».

Ще один важливий момент. Операція із завоювання Сибірського ханства, і на цьому сходиться всі історики, не була санкціонована Москвою. Це, так би мовити, приватний внесок Єрмака та солопромисловців Строганових. За всією практикою процесів із розлученням він залишається за тим, ким був внесений. Причому, якщо вірти довідникам, рід Строганових перервався ще в 1923 році. Отже...

Так, між іншим. Сьогодні видобуток російської нафти й газу, а також його доставку до споживачів забезпечують значною мірою українці, причому — вихідці переважно з Західної України (багато хто — так просто працює на вищих вахтовим методом). Тому Москва й не наважиться ніяк ввести для українців візовий режим. Ну, не полетять галичани в Сургут чи Ханти-Мансійськ — і зупиняться газовидобуван

ОДЕСА ВІДЗНАЧИЛА 150-РІЧЧЯ СВОГО ЗЕМЛЯКА ІВАНА ЛИПИ

У Золотій залі Одеського літературного музею 24 лютого відбувся перший із циклу заходів на відзначення 150-річчя від дня народження відомого революціонера, громадського та політичного діяча, письменника, лікаря Івана Липи. На свято приїхали історики, шанувальники творчості літератора і, звісно ж, юні патріоти.

Ініціював ці літературно-наукові читання Благодійний фонд імені Івана та Юрія Лип. Дослідники розповіли про його життєвий шлях і літературну творчість. Учні прочитали вірші славетного одесита. Колекціонер Тарас Максим'юк представив для експозиції унікальні фото колишнього одеського градонаочальника і його видання.

Засновницею благодійного фонду Галина Дольник вважає ідеали, які відстоювали Іван Липа, актуальними і для нашої доби: «Іван Липа брав активну участь у буріміннях подіях боротьби за українську незалежність в 1917-1920 роках. Тоді події змінювалися не по днях, а по годинах. Чимало схожого на тодішню ситуацію можна бачити і тепер. Липа був людиною честі, а його заклик до єднання і братання народу актуальний і нині».

Дослідник біографії і діяльності Івана Липи Ігор Стамбол стверджує: «Якщо формувати основні думки, висловлені Іваном Липою у його творах, у його публіцистичних працях, — це, звичайно, ідея вірності власному народові, власній державі і, зокрема, ідея соборності. Тобто єдність земель — це те, що було для нього чи не основним». А студент Денис Борисов так висловив свої враження: «Для мене Іван Липа був справжнім патріотом, адже він брав участь у національному русі, окрім цього, писав твори рідною мовою, хоча у ті часи українська культура була дуже пригнічена, та він цього не боявся».

Хоча Іван Липа народився в Керчі, історики часто називають його саме одеським письменником. І недарма, адже з Одесиною і Південною Пальмірою в поета пов'язано чимало. Тут певний час він мешкав, займався лікарською практикою (в Ананьеві та Одесі), побудував у Дальному лікарню для незаможних жителів.

Як громадсько-політичний діяч Іван Липа почав формуватися на початку 1890-х, ще під час навчання в Харкові. У липні 1891-го він був одним з чільних засновників таєм-

ної організації «Братерство тарасівців». Іван Липа ще й був автором програмного документа «тарасівців», надрукованого у львівському журналі «Правда».

Слід підкреслити, що Іван Липа був одним із засновників першого в підросійській Україні товариства «Просвіта» (Одеса, 1905 рік), членом одеських громадських організацій «Українська хата» та «Український клуб». У 1917-му його призначають українським комісаром Одеси. Він був також членом ЦК партії соціалістів-самостійників, міністром віросповідань УНР тощо.

Видавничій справі Іван Липа теж прислужився добре. Після переїзду до Одеси він разом з Миколою Вороним та Іваном Луценком

зом зі своїм прийомним сином Юрієм, якого він виховав в українському дусі, заснував в Одесі українське видавництво «Народний стяг», що проіснувало до виїзду батька і сина з Одеси у кінці 1918 року. У «Народному стязі» побачили світ 20 видань. Серед них — і різні твори обох засновників цього видавництва.

І, нарешті, про ще один вид діяльності Івана Липи — різностороннього письменника. Його поетичні, прозові, публіцистичні та інші твори друкувалися в антології української лірики «Акордія» (Львів, 1903), яку уклав І. Франко, літературних альманахах і збірниках «З-над хмар і з долин» (Одеса, 1903), «За красою» (Чернівці, 1905), «Досвітні огні»

створив «Одеську літературну спілку», яка спричинила до видання двох модернових українських одеських літературних збірок — «З-над хмар і з долин» та «Багаття».

У тому ж фактично першому українському видавництві в Одесі Іван Липа випустив двотомник українського письменника Олексія Плюща (1911-1912). У 1915-му він був одним з ініціаторів видання першого українськомовного журналу в Одесі «Основа», три числа якого побачили світ у ті важкі для українства часи. Йшла війна, і всі україномовні видання були заборонені, а одеська українська громада спромоглася обійти ті заборони. У 1916 році замість четвертого числа «Основи» вийшов альманах «Степ», упорядником якого міг бути І. Липа.

А в 1917-му Іван Липа раз-

(Київ, 1906), «Терновий вінок» (Київ, 1908), «Українська муз» (Київ, 1908-1909), «З неволі» (Петербург, 1908), «Степ» (Одеса, 1916), у поточній пресі та інших виданнях.

В Одесу до Івана Липи приїздили в гості бандурист і письменник Гнат Хоткевич, Григорій Чуприкін, Володимир Самойленко, Йосип Маковей та інші діячі культури. За його «благословенням» на видання свого першого збірника «З журбою радісті обнялася» приїздив поет Олександр Олесь.

Як дитячий письменник Іван Липа написав низку казок, п'ять з яких об'єднані загальною назвою «Казки про волю». Ця назва була дуже актуальною у буріміння 1917 рік, і ці п'ять казок — «Гомін по дібріві», «Чайка небога», «Юрасів сад», «Хапко і давець» та «Лада прекрасна» —

випустило у світ одеське видавництво батька і сина «Народний стяг». Кілька цих рідкісних видань збереглися у збірці одеського колекціонера Тараса Максим'юка. Деякі з них він опублікував нещодавно, підготувавши їх до друку в сучасній орфографії. А ще нинішнього року на означенням ювілею Івана Липи буде перевидано збірник його притч.

Тепер дещо про увічнення пам'яті Івана та Юрія Лип в Одесі. На честь них на розі вулиць Пастера і Дворянської (поряд з Одеським національним університетом ім. І. І. Мечникова) встановлено меморіальну дошку. Минулого року, саме напередодні свята Покрови Пресвятої Богородиці й дня Українського козацтва (14 жовтня), місцеві сепаратисти вночі облили дошку червоною фарбою, а під нею написали «Новоросія». З великими труднощами комунальникам вдалося ліквідувати наслідки цієї варварської акції.

А для українських патріотів міста це — одне з особливо пам'ятних місць. У день пам'яті Героїв Крут 29 січня 2015 року учні одеських шкіл, студенти і ветерани поклали квіти до меморіальної дошки. А віддавши данину поганим видатним українцям, вони виконали національний гімн України. Принесли сюди квіти й учасники ювілейних читань, що відбулися цими днями у Літературному музеї.

Є в Одесі й вулиця Івана та Юрія Лип, названа так ще в середині 1990-х років. Але в період панування українофоба Віктора Януковича місцева влада, де бал правили регіонали, на догоду йому цю назву змінили. Депутати тоді заявили, що Іван і Юрій Липи — «націоналісти», а другий ще й «бандерівець», і тому не гідні бути представленими на мапі міста. Формальним приводом для усунення цієї назви стало повернення вулиці її дореволюційної назви — на честь місцевого міщанина Федора Пішеніна.

Та минуло зо два роки, втік з України Янукович, втратили владу регіонали, але Одеський апеляційний адміністративний суд у відповідь на позов партії «УДАР» скасував те рішення мерії від 21 грудня 2012 року. Сесія міськради, де розглядалося це рішення, пікетували активісти партій «Свобода», «Батьківщина» та «УДАР». Вони навіть робили спроби штурмом взяти приміщення муніципалітету. Тож під тиском громадськості відтоді мерія поновила колишню назву вулиці Івана та Юрія Лип.

Сергій ГОРИЦВІТ

і немає жодного з них, де б не гралися дитячі вистави. Номіновані тільки дві вистави з двох театрів — це практично 1 відсоток того, що ми могли б розглядати», — зауважив він.

Також прозвучали побажання, що номіновані вистави треба переглядати у театрі, а не в телевізійній версії. Водночас член комітету, заступник міністра освіти і науки Максим Стріха підкреслив, що у номінаціях з літературі і художнього оформлення був великий вибір і дуже цікаві роботи.

«Ми маємо дуже добре попрацювати з лауреатами і номінантами, залучаючи державні і приватні телерадіокомпанії, аби ширше знали наші колеги, діти і батьки про ці твори. Нам треба популяризувати їх. І результат, я думаю, ми побачимо наступного року», — підсумував О. Наливайко.

Як зазначалося, загалом до списку включили 40 робіт від 31 номінанта. На здобуття премії висунули дві вистави та два анімаційні фільми для дітей; 26 книг змагалися у номінації літературних творів; 10 творів — у номінації художнього оформлення.

УКРАЇНСЬКЕ ДРУКОВАНЕ СЛОВО ЗВІЛЬНИЛИ ВІД ПДВ. ЧОМУ Ж ТОДІ НЕ ДРУКУЄТЬСЯ «КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ»?!

Верховна Рада України ухвалила Закон «Про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо підготовлення, виготовлення, розповсюдження книжок та періодичних видань друкованих засобів масової інформації вітчизняного виробництва)» (№ 1833). Як передає кореспондент УНІАН, за це рішення проголосували 235 народних депутатів із 307, зареєстрованих у сесійній залі.

Законом передбачається у Податковому кодексі України внести зміни до пункту 197.1.25 статті 197 («Операції, звільнені від оподаткування», відносні до таких операцій постачання (передплати) та доставки періодичних видань друкованих засобів масової інформації (крім видань еротичного характеру) вітчизняного виробництва, підготовлення (літературне, наукове і технічне редактування, коригування, дизайн та верстка), виготовлення (друк на папері чи запис на електронному носіїв), розповсюдження книжок, яким відсутній еротичний характер) вітчизняного виробництва, учнівських зошитів, підручників та навчальних посібників, словників українсько-іноземної або іноземно-української мови вітчизняного виробництва на митній території України.

ВИЙДУТЬ ДЕРЖАВНИМ КОШТОМ

Колегія Державного комітету телебачення та радіомовлення України ухвалила перелік книжок, передбачених до випуску за програмою «Українська книга» на 2015 рік. Про це повідомляється на сайті Держкомтелерадіо.

Державним бюджетом України на випуск книжкової продукції за бюджетною програмою «Українська книга» у 2015 році передбачено видатки у сумі 15 500 тис. грн. З урахуванням висновків експертної ради до проекту переліку видань включені 94 пропозиції від 46 видавництв України.

До переліку увійшли книги, приурочені до загальнодержавних заходів та ювілеїв відомих державних діячів, письменників, композиторів, художників на виконання актів Президента України («Про відзначення 200-річчя від дня народження Михайла Вербицького та 150-річчя першого публічного виконання національного гімуна», «Про додаткові заходи з підготовки та відзначення 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка», «Про заходи у зв'язку з відзначенням 70-ї річниці визволення України від фашистських загарбників та 70-ї річниці Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 років», «Про відзначення 90-річчя від дня народження Олеся Гончара» та інші), Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України, для задоволення читацького попиту провідних бібліотек України тощо.

До переліку увійшли видання, присвячені вітанню пам'яті Героїв Небесної Сотні, а також ті, що аналізують події суспільно-політичного життя країни: книга-реквієм «Небесна Сотня»; збірка унікальних документів з архівних сховищ Національного музею історії України «Україна — європейська країна»; робота відомого філософа і теоретика культури Миррослава Поповича «Кровавий век», у якій зображені історію європейської цивілізації ХХ століття; книга «Крокуємо до європейського інформаційно-телекомуникаційного простору»; робота доктора філософських наук Л. Філіпповича «Майдан і церква», в якій вміщено моніторинг подій 2013-2014 рр. та інші. («Телекритика»)

КОРАН — УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Видавництво «Основи» вперше в Києві випустило Коран українською мовою. Про це повідомляється прес-служба видавництва. Переклад зробив кандидат історичних наук, перекладач і дослідник Михайло Якубович, який працював над цим п'ять років.

«В Україні не було прямих перекладів з арабської мови, тільки фрагменти і ті не досить вдалі. Я дуже довго працював над ісламською релігійною лексикою, підбираю такі поняття, які були звичайними для українського читача і водночас передавали суть оригіналу», — сказав М. Якубович.

За офіційними даними, в Україні живе понад пі

9 березня з ініціативи Міністерства культури України відбудеться марафон читання творів Тараса Шевченка з нагоди 201-ї річниці від дня народження Кобзаря «Боргтеся — поборете. Шевченко мобілізує».

Як повідомив віцепрем'єр-міністр — міністр культури В'ячеслав Кириленко, участь у багатогодинних «Мобілізаційних читаннях» візьмуть військові АТО, керівники держави, діячі культури, громадські активісти, волонтери та відомі українці.

Орієнтовна кількість учасників радіомарафону — 360 осіб; кожному з яких надається 2 хвилини радіоefіру.

Приємним заходом Будинок звукозапису, а трансляція відбудеться в прямому ефірі «Радіо Культура» із включеннями на Першому каналі Національної радіокомпанії України. Щогодини у програмі радіомарафону будуть транслюватися архівні записи читання творів Шевченка за участі видатних українців, а також пісні на слова Шевченка як у класичному виконанні хору ім. Ревуцького і

Тарас ШЕВЧЕНКО

КАТЕРИНА

Кохайтесь, чорнобриві,
Та не з москалями,
Бо москалі — чужі люди,
Роблять лихо з вами.
Москаль любить
жартуючи,
Жартуючи кине;
Піде в свою Московщину,
А дівчина гине...
Якби сама, ще б нічого,
А то й стара мати,
Що привела на світ Божий,
Мусить погибати.
Серце в'янє співаючи,
Коли знає, за що;
Люде серця не побачать,
А скажуть — ледаща!
Кохайтесь ж, чорнобриві,
Та не з москалями,
Бо москалі — чужі люди,
Згнущаються вами...

Вічно актуальній Кобзар...

Т. Шевченко. Катерина. 1842. Полотно, олія
Президент України Петро Порошенко
в Національному музеї Тараса Шевченка

З ІСТОРІЇ СТВОРЕННЯ КАРТИНИ

Відомості про час створення картини та її сюжет Тарас Шевченко подав у листі до Г. С. Тарновського від 25 січня 1843 року: «Ще ось що, намалював я се літо дві картини і склав, думав, що ви приїдете, бо картини, бачте, наші, то я їх кацапам і не показував. Але Скобелев (Скобелев М. Д.) таки пронишпорив і одну вимантав, а друга ще в мене, а щоб і ця не помандрувала за яким-небудь москалем (бо це, бачте, моя Катерина), то я думаю послати її до вас, а що вона буде коштувати, то це

вже ваше діло, хоч кусок сала, то й це добре на чужині. Я намалював Катерину в той час, як вона попрощається з своїм москаликом і вертається в село, у царині під куренем дідуся сидить, ложечки собі струже й сумно дивиться на Катерину, а вона сердешна тіль не плаче та підіймає передній червону запашину, бо вже, знаєте, трошки тее... а москаль дере собі за своїми, тілько курява ляга — собачка ще поганенька доганя його та нібито гавкає. По однім боці могила, на могилі вітряк, а там уже степ тілько мріє. Отака моя картина».

ВИЙШЛИ ДВА ФІЛЬМИ ПРО ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

5 березня в кінотеатах шести міст України з'явилися дві документальні стрічки про Тараса Шевченка. Про це повідомляє прес-служба Державного агентства з питань кіно.

Це — біографічні драми Костянтина Коновалова «Експедиція» виробництва Національної кінематеки України і Тараса Ткаченка та Сергія Сотніченка «Кобзар» виробництва компанії «Продакшн № 1». 53-хвилинні фільми зняті в жанрі докудрами та поєднують у собі документалістику з ігровим кіно. Обидва фільми зняті на замовлення Держкіно в рамках відзначення річниці з дня народження Тараса Шевченка.

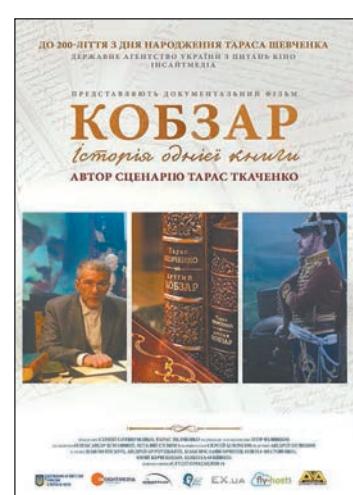
«Фільми розраховані на учнів шкіл та різноманітних навчальних закладів, а їхня демонстрація має на меті розширити знання молодого покоління про життя Великого Кобзаря», — йдеться в повідомленні Держкіно.

Дистрибутор обох стрічок — компанія «Інсайтмедіа». Стрічки можна переглянути в кінотеатах Тернополя, Херсона, Житомира, Черкас, Києва, Львова.

Нагадаємо, докудраму Костянтина Коновалова «Експедиція» було презентовано 13 травня 2014 року. Фактаж фільму охоплює події 1848 року. У подорож Аральським морем виходить шхуна «Святий Костянтин». На борту шхуни — український поет, петербурзький художник, засланий бунтівник Тарас Шевченко. Фільм оповідає про цю подорож.

Документальний стрічку Тараса Ткаченка та Сергія Сотніченка «Кобзар» було презентовано 9 березня 2014 року, у 200-ту річницю з дня народження Тараса Шевченка. Наступний показ відбувся 2 квітня у Києві. Неігрову повнометражну картину присвячено біографії книги «Кобзар». Через три прижиттєві видання «Кобзар» показано долю Тараса Шевченка: його викуп з кріпацтва, становлення як художника, арешт за участь у Кирило-Мефодіївському братстві та нездійснену мрію про другого «Кобзаря», видати який не встигли.

«Телекритика»

ОГОЛОШЕНО ПЕРЕМОЖЦІВ ПРЕМІЇ ІМЕНІ ШОЛОМ-АЛЕЙХЕМА

2 березня, в день 156-ї річниці з дня народження видатного єврейського письменника та драматурга

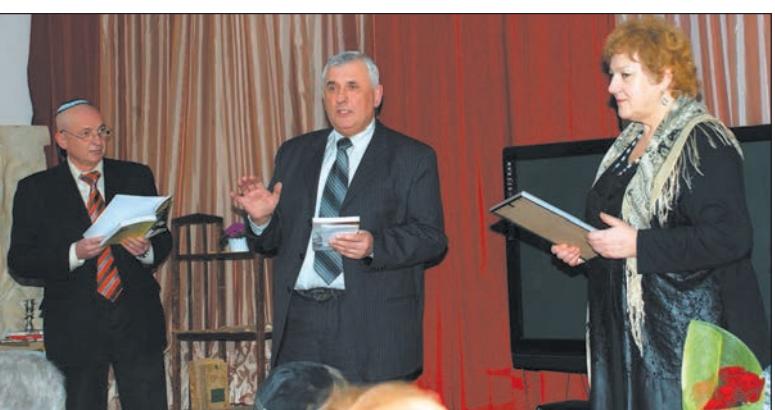
Шолом-Алейхема, відбулося присудження премії його імені. В церемонії взяли участь перший заступник міністра культури України Ігор Ліховий та уповноважений Верховної Ради України з прав людини Валерія Лутковська.

Дипломи номінантів премії отримали Володимир Даниленко за книгу повістей «Тіні в маєтку Тарнавського», Олексій Зарахович за книгу «Чехоня», Олександр Ласкін за документальний роман «Будинок горить, годинник йде», Володимир Поліщук за грунтovne дослі-

дження життєвого і творчого шляху поетеси єврейського походження Раїси Троянкер, поміщене в книзі «Від Григорія Сковороди до Раїси Троянкер».

Лауреатом премії імені Шолом-Алейхема стала Валерія Богуславська за книгу вибраних перекладів «Високе дерево».

Премія присуджується один раз на три роки до дня народження Шолом-Алейхема. Лауреатами премії можуть бути письменники, перекладачі, сценаристи, драматурги — автори творів, що популярнізують духовно-культурні надбання українського та єврейського народів і сприяють поширенню позитивного іміджу України в світі.

«В СОСРЕДОТАЧИВАЮЩІЙ АТМОСФЕРЕ...»

В Ялтинському театрі імені А. П. Чехова відбулася постановка літературно-художньої композиції за поемою Олександра Пушкіна «Полтава» з музичними ілюстраціями з опери Петра Чайковського «Мазепа».

У прес-релізі не лише охрещено Ялту «Південною столицею нашої вітчизни», маючи на увазі Росію: він також рясніє новітніми ідеологемами, кілька з яких наводимо дослівно:

«Полтава — это сказание о сакральном родстве народа вечної России... с Киевом — Матерью Русских Городов...».

«Всматриваясь в картины художников, мы явственно

сознаём ту благую роль и демонстрацию Высшей братской верности Вольных Казаков Украины. Они являются нам пример единения и равенства в братстве и добре от Бога в родном Отечестве в своей Семье...».

«Поступок Мазепы — предательство, принято объяснять личной его обидой на Петра Первого за некую ссору между ними...».

«Для детей это — увлекательное представление, можно сказать, урок. Здесь за один раз в сосредоточивающей атмосфере театра имени Чехова можно познакомиться с Пушкиным как с литературным и историческим явлением...».

Бідні дітки! Що ж виросте з вас в отакій «сосредоточиваючій» кримській атмосфері?

МИХАЙЛУ ВЕРБИЦЬКОМУ, АВТОРУ МЕЛОДІЇ ГІМНУ УКРАЇНИ, ВИПОВНИЛОСЯ 200 РОКІВ

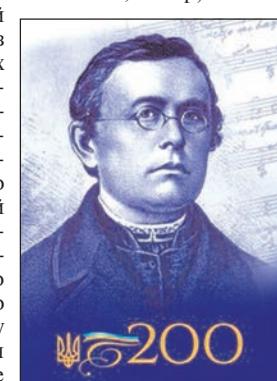
4 березня Україна відзначила 200-річчя від дня народження композитора. Дата створення гімну «Ще не вмерла Україна» залишається дискусійною. Тривалий час вважалося, що твір був створений 1862-1863 року, але без відповідних наукових аргументів. Текст Павла Чубинського у Галичині вперше був опублікований у грудневому числі галицького часопису «Мета», який вийшов близько 15 січня 1864 року. Ймовірно, це й наштовхнуло Михайла Вербицького написати патріотичну пісню. Відразу після створення пісня «Ще не вмерла Україна» набула великої популярності серед патріотичної молоді Галичини.

Як гімн пісня «Ще не вмерла Україна» вперше прозвучала 150 років тому — як заключний номер першого на західноукраїнських землях Шевченківського концерту, влаштованого в Перемишлі 10 березня 1865 року на роковину смерті Тараса Шевченка. Популярність твору Вербицького постійно зростала, його виконання стало частиною усіх святкових патріотичних концертів. Михайло Вербицький — один із перших українських професійних композиторів Галичини — народився у селі Явірник Руський, на Лемківщині, у родині греко-католицького священика. Після смерті батька опікунство над хлопцем взяв його далекий родич перемишльський єпископ Іван Снігурський — засновник музичної школи при перемишльській кафедрі УГКЦ.

У 60-х роках композитор знову звертається до жанру співогри, коли у Львові був відкритий театр «Руської Бесіди». Для цього театру Вербицький пише побутову мелодраму «Підгірня», одну з найпопулярніших п'єс композитора, згодом — «Сільські пленіпотенти», «Простачку».

1850 року Вербицький отримав ієрейські свячення. Після переїздів протягом кількох років з однієї сільської епархії на іншу з 1856 року проживав у селі Млинах на Яворівщині.

В останні роки життя композитор займався педагогічною діяльністю, писав статті, творив музику. Серед його учнів були отці-композитори Віктор Матюк і Порfirij Bажанський. Помер Михайло Вербицький 1870 року в Млинах на віці 55 років. (mincult.kmu.gov.ua)

ЧОРНИЙ БЕРЕЗЕНЬ КРИМУ...

Березень. Чорний березень в історії Криму. За цей рік у мене змінилося все! Розумієте? ВСЕ!!! Таке враження, що я й не жила досі. Був будинок. Робота була. Жила мрією. Знала, що моя галерея – це моя пенсія. Мої діти, мій чоловік... У мене була сім'я. І МАЙБУТНЄ.

ПРО КІНЕЦЬ ІСТОРІЇ В КРИМУ

Практично рік тому, вранці 22 лютого бурхливого 2014-го, я вів семінар з політології у географів первого курсу в сімферопольському Таврійському університеті. Саме в тому, який окупаційна адміністрація півострова минулого літа з помповою перейменувала на Кримський федераційний університет МОН Російської Федерації. Тими днями ні в кого вже особливо не було сумнівів в успіху київського Майдану, і мені здається гарною ідеєю зробити темою семінару щонебудь, пов'язане з цим, тим більше, що студенти самі регулярно просили більше говорити про актуальну політику. Організованім сепаратизмом тоді й не пахло, але чутки ходили різні. Ось і придумалося обговорити сценарії майбутнього Криму після перемоги української революції.

Я запропонував групам вибрати і на свій розсуд захистити один з трьох базових варіантів: а)

Крим залишається автономією у складі України, тобто нічого суттєво не змінюється; б) Крим де-факто набуває незалежності та в півострів входить до складу Російської Федерації. І що б ви думали?

Ніхто з присутніх, разом з викладачем, не тільки не вибрав, але навіть всерйоз нікого не розглядав третій варіант.

Дуже швидко зійшлися на тому, що в ХХІ столітті на території Європи таке неможливе. Адже існують норми міжнародного права, система колективної відповідальності, Радбез ООН, Будапештський протокол і багато інших цікавих речей з гучними назвами, які ми розбирали на лекціях. Запекла дискусія, що розтягнулася на дві пари, в результаті крутилася головним чином навколо варіанту «а» і трохи «б».

Рівно через тиждень Збройні сили Російської Федерації займають стратегічні об'єкти на півострові, а через два – Аксю-

нов з Константиновим оголошують про підготовку референдуму про приєднання до «Великої Росії».

Відтоді я намагаюся не робити прогнозів. Політична реальність виявилася занадто хиткою. Із сумнівів і грандіозних поїздів останнього року слідує один рішучий висновок: може статися все, що завгодно, і в найигнадливіший конфігурації.

З одного боку, це лякає, але з іншого, – серед мороку, що відбувається сьогодні, починають проступати контури можливості радикально іншого суспільства, збудованого на принципах справедливості та реального самовизначення людини. Всього лише можливості, причому з мінімальним шансом на реалізацію, але все же не нимовірно надихає.

Загалом, сміливо і без роздумів плюйте в обличча самовдоволеним проповідникам «кінця історії», вони це цілком заслужили.

Максим ОСАДЧУК,
кримчанин

Кримський Майдан

10

«НЕХАЙ РОСІЯ ГОДУС!»

Лідер кримськотатарського народу Мустафа Джемілев закликав Президента Петра Порошенка повінностю припинити постачання до Криму енергоносіїв та продуктів. Про це він заявив у Крізовому медіа-центрі.

М. Джемілев зазначив, що говорив про це Президенту Петру Порошенку особисто, передає «Українська правда».

«Я – прихильник цього, і це я висловив президенту. Повна блокада повинна бути», – сказав він.

За словами М. Джемілева, «якщо Росія захопила Крим, вона несе повну відповідальність за його економічне становище, як годувати людей, як освітлювати».

«І в обстановці тієї злості, тієї агресії, яку Росія дозволяє собі відносно України, говорити про те, що «ми все одно будемо постачати вам електроенергію, годувати вас» – я думаю, що дуже нерозумно», – заявив лідер кримських татар.

За його словами, прихильники України в Криму, з якими він спілкується, також закликають ввести блокаду.

«Люди прекрасно знають, що перспектив у так званому російському Криму у них немає. Вони готові перетерпіти будь-яку скрутку, лише б швидше було звільнення», – заявив М. Джемілев.

БЕЗ КРИМУ Й ДОНБАСУ (як без верби і калини?) – НЕМА УКРАЇНИ...

Голова Меджлісу кримськотатарського народу Рефат Чубаров вважає, що без повернення анексованого Криму й окупованих районів Донецької і Луганської областей шлях до Європи закритий. Таку думку він висловив в ефірі на «Еспресо.TV».

«Українське суспільство має усвідомити, що втрата будь-якої частини своєї території – це втрата Української держави. Якщо хтось думає, що, змирившись з втратою Криму, змирившись з втратою якихось територій на сході країни, ми, мовляв, побудуємо європейську Україну, то це – самообман. Без Криму і Донбасу – у нас не буде держави», – зазначив Р. Чубаров.

На його думку, суспільство має поставити собі завдання щодо повернення Криму.

* * *

Лідер кримськотатарського народу, народний депутат України Рефат Чубаров наполягає на затвердженій найближчим часом державної стратегії повернення Криму. Про це він заявив на прес-конференції у четвер, передає кореспондент «Укрінформу».

«Державна стратегія повернення Криму має бути нарешті затверджена. Хочу сказати, що є різні погляди наукових і громадських сил, які вже виписали такі підходи, але немає цілісної програми», – сказав Р. Чубаров.

Він наголосив, що така стратегія має враховувати низку факторів. «У цій програмі мають бути задіяні і передбачені усі фактори. В тому числі і поведінка тих людей, які зараз живуть в окупованому Криму. Також міжнародний і внутрішній фактори. На жаль, через відсутність такої стратегії зараз ми не можемо говорити про цілісний наступ у цьому напрямку», – сказав нардеп. Р. Чубаров також припустив, що Україна не змогла втримати Крим через відсутність чітких команд з Києва.

НІМЦОВА «ЗАМОВИВ» ОБАМА?

ТАКЕ ПЕРЕКОНАННЯ МАЛО ЗАВОЛОДІТИ СВІДОМІСТЮ КРИМЧАН ПІД ВПЛИВОМ ЦЕНТРАЛЬНИХ РОСІЙСЬКИХ І МІСЦЕВИХ КРИМСЬКИХ ТЕЛЕКАНАЛІВ. БО ІНШИХ ПРОСТО НЕМА...

В тому чи іншому вигляді ця думка була присутньою у виступах на усіх ток-шоу, присвяченіх одному з лідерів російської опозиції, критику нині діючого президента Борису Немцову, розстріляному невідомим у центрі Москви. І хоч не було такої людини, особисто знайомої із Борисом Юхимовичем, яка б не гадала його добрым словом, офіційна інформація була дещо іншою. Згідно з нею, загиблий був популістом, бо, бажаючи підтримати вітчизняне автомобільно-будування, закликав чиновників їздити на «Волгах», а не на іномарках, у той час, як сам «удосконалив» свою «Волгу» за рахунок заморського двигуна, а ще – людиною, що серед опозиціонерів користувалася найвищою підтримкою. Такою була відповідь на бажання того ж «Обами та його прибічників» протиставити опозиціонерів Немцову Путіну, одержана з рук статистів саме напередодні трагедії. Згідно з цими даними, найпопулярнішими людьми в Росії є Путін (86% підтримки), Шойгу, Лавров, Медведєв і Зюганов. З боку опозиції загиблий має абсолютно однаковий відсоток підтримки із Сергієм Мироновим, у той же час, як у першу п'ятиріку входить чомусь Миронов, а не він. Важко зображені, і те, як рекордсмен з непопулярності, що викликає негативне ставлення, піднявся – таки на одну з найвищих рейтингових ходинок, і з якого дива проводилися всі ці опитування саме до дня загибелі політика. І якби не велика підозра, що всі ці дослідження громадської думки – звичайні побрехеньки,

можна було б дійсно припустити, що до розстрілу політика влада готувалася заздалегідь.

У цьому міг би переконати і той факт, що трагедія стала напередодні антикризового маршу опозиції, одним із найактивніших організаторів якого став Б. Немцов і дозвіл на який опозиція не могла отримати відроджув двох місяців. Втім, марш таки відбувся, але вже з іншим порядком денним, і присвячений він був пам'яті «найнепопулярнішого із опозиціонерів», вшанували пам'ять якого понад 50 тисяч громадян.

Один із учасників скорботного маршу, що мав при собі українську символіку, заявив: «Борис Немцов завжди говорив, що Росія немає чого втурчатися у справі України». Тож під час «російського Майдану» (саме так до смерті Немцова цей марш анонсували ЗМІ) можна було почути і традиційні для українського життя останнього року вигукі: «Герої не вмирають!». Втім, російські політтехнологи не згодні розгляdatи загиблого як безсмертного героя, а це гасло оголосили «бандерівським» і «фашистським», хоча за змістом воно нічим не відрізняється від широковідомого і скваленого: «Вечна слава героям!».

Щодо загибелі Б. Немцова, то

серед основних підозрюваних, окрім

американців та представників Європейського

союзу, яким «Немцов більше по-

требний мертвим, ніж живим», ще

із його товариші по опозиції, всі,

хто нібито в такий спосіб намагався

зашкодити Путіну. Так само і в

розстрілі українського Майдану

російські політики звинувачують...

ти, від яких напряму залежить не якість життя, а саме життя людини.

Найсміливіші з тих, хто йшов колись пілі-о-пліч з Борисом Немцовим, бралися навіть звинувачувати владу, що не використовує таких неординарних людей там, де це було піртним. Колись один із імовірних «спадкоємців» Бориса Єльцина Борис Немцов з приходом на президентське крісло Володимира Путіна був позбавлений можливості впливати на долю країни, хоча ще незадовго до того обіймав посаду першого віце-прем'єр-міністра. Водночас опозиціонер став позаштатним радником з економічних питань Українського Президента Віктора Ющенка, привівши Помаранчеву революцію. Він так назавжди і залишився другом України, за словами Президента Петра Порошенка, останнім місточком між нею і Росією.

Чергове пленарне засідання Верховна Рада України розпочала хвилиною мовчання, вшановуючи пам'ять загиблого росіяніна. Переїдно мовчанкою обійшли цю смерть у Криму, але з інших мотивів, – аби чогось не ляпнути такого, що не сподобається в блок-м'яній. Бо, з одного боку, росіянин – це святе, а з іншого, – опозиціонер, що вже дорівнює національній зраді. А ось деяким співвітчизникам Бориса Немцова такі дійсно краще було помовчати: і про те, що опозиційна акція через його смерть «здулась», і про «блі штані», в яких політик зустрівся колись Гейдара Алієва, і про те, що в серії «сакральних жертв» подальшими будуть... Алла Пугачова і Юрій Лужков. Бо ніщо не здатне так компрометувати Росію, як оті злі і дурні язики: це вони, а не опозиція можуть довести країну до дефолту і розпаду.

Тамара ФЕДОРЕНКО

м. Сімферополь

СЛОВО ЦЕРКВИ НИНІ ВАЖЛИВЕ, ЯК НІКОЛИ

Слово церкви, яка закликає Україну до єдинання, сьогодні надзвичайно потрібне, можливо, як ніколи в нашій історії. Про це заявив Президент України Петро Порошенко під час зустрічі з верховним архієпископом Української греко-католицької церкви Святославом Шевчуком, повідомляє прес-служба Глави держави.

«Ви робите безцінний внесок у забезпечення миру, миру в душах, адже ворог України прагне не лише забезпечити собі військову перемогу, але й відкрити другий фронт всередині країни, посіяти ненависть, і слово церкви, яка закликає Україну до єдинання, сього-

дні надзвичайно потрібне, можливо, як ніколи в нашій історії», — сказав Порошенко.

Глава держави висловив віячність за активну патріотичну позицію, яку займає УГКЦ щодо підтримки державності і духовності у країні.

«Великої поваги і віячності заслуговує Ваша позиція щодо агресії Росії, щодо молитов за Українську державу, за воїнство, за вояків, які захищають найцінніше, що ми маємо, — нашу волю, державу, майбутнє», — наголосив президент.

У свою чергу, верховний архієпископ Святослав зазначив, що церква як в Україні, так

Дорога до Храму

СВЯТА І ЗВИЧАЇ

ОБЕРТІННЯ: ПТАШНИЙ ДЕНЬ

Свято Обертіння завжди відзначають 9 березня. За церковним календарем християн східного обряду — Віднайдення Голови Івана Хрестителя. Однак воно не менше значуще і в народному побуті українців, пов'язане, передусім, з поверненням птахів з вирію. Дబайлів, чуйні, люблячі все живе люди заздалегідь вивішували дуплянки, синичинки, шпаківні, аби полегшили пернатим дружинам — заманити птахів у свій садок, щоб ті нишли шкідників.

Найнайшіше від усіх прилітають граки і відразу беруться за лаштування гнізд. Хоча ще можуть дошкуляти тріскучі морози, але гракам вони не страшні. Селяться граки пташиними «родинами», масово на одному або кількох сусідніх деревах. Отож не раз ранньою весни можна почути їхній гамір, схожий на гамір традиційного українського ярмарку.

За граками слідують діті гуси. У давнину, якщо діти вперше навесні побачили у небі диких гусей, то підкидали вверх соломинку і примовляли: «На тобі, пташинко, на хатинку (гніздечко), а мені на здоров'я». Така соломинка вважалася чудодійною. Господар клав її у куряче сідало, щоб домашня птиця добре неслася.

Незаміжні дівчата з нетерпінням чекали прильоту диких качок. Сховавшись в очерті, виглядали птаха-селезня і просили: «Випливи, випливи, селезню...». Якщо птах таки випливав з-за очерету, то ворожіння вважалося вдалим — дівчина цього року неодмінно вийде заміж. Деякі панянки хитрували — покріювали качкою і заманювали селезня. Проте доло «не обрячеш»...

І ще щодо заміжжя. Якщо дівчина на Обертіння побачила, як синичка-господиня мостить гніздечко, то це також добрий знак на скоре весілля.

Приліт плисок цієї пори свідчив, що крига остаточно скресне. Ця тендітна, але жвава сиренька пташка, виявляється, розбиває своїм довгим хвостиком... лід. Принаймні вірили у таке. Також кажуть: «Журавель прилетів — скоро лід зійде».

Окремий день українці присвячували лелекам — 19 березня. Його так і називають у народі — Лелечин день. Високо на деревах і на стріхах хат господарі прикріплювали для них стари колеса від возів, щоб птахи звали тут гнізда. «Де лелека — там панує щастя».

Але справжню весну приносить приліт жайворонків. Якщо вони літають над полем високо — на погоду, низько — дощитиме.

Обертіння — це лише початок повернення птахів з вирію.

Тарас ЛЕХМАН, журналіст

На Великден, 5 травня 2013 року, архієпископ Сімферопольський і Кримський Климент відправив перший святковий Пасхальний молебень і освятив паски на території майбутнього Храму Христа Спасителя у Сімферополі — на полі по вул. Київській, біля Української гімназії. Так-так, це саме те поле, яке хочуть відібрати...

Нинішня влада Сімферополя «рекомендує» Кримській і Сімферопольській єпархії Української православної церкви Кримського патріархату «добровільно» відмовитися від землі в Сімферополі на користь Управління Федеральної служби безпеки Росії. Про це йдеться у відповідному зверненні «глави адміністрації» Сімферополя Геннадія Бахарєва до архієпископа Сімферопольського і Кримського (УПЦ КП) Клиmenta, текст якого мають «Крим.Реалії».

Як сказано у зверненні, ФСБ просить під забудову ділянку площею 3 га на вул. Київській в Сімферополі в районі Української школи-гімназії для будівництва житлових будинків. Акт про вибір цієї ділянки вже затверджений «главою» Криму Сергієм Аксёновим.

У зверненні також вказується на те, що УПЦ Кримського патріархату 25 квітня 2013 року Сімферопольська міськрада передала під будівництво собору 0,4900 га землі в зазначеному місці.

«Прошу відповідно до Земельного кодексу Російської Федерації поступитися правом користування на земельну ділянку шляхом добровільної відмови від права постійного користування земельною ділянкою, виділеною під будівництво собору, з метою надання відповідної земельної ділянки УФСБ Росії по Республіці Крим та місту Севастополю для будівництва багатоквартирних житлових будинків», — мовиться в зверненні Бахарєва.

Раніше самопроголошений прем'єр-міністр Криму Сергій Аксёнов заявляв, що в Криму не будуть обмежені права та інтереси жодної з релігійних конфесій.

Правозахисники при цьому зазначають, що в анексованому Криму під загрозою закриття переважає саме Українська православна церква Київського патріархату, яку тут поставили вже кількох храмів.

* * *

Архієпископ Сімферопольський і Кримський Климент у понеділок повідомив, що парафії УПЦ (КП) на території півострова працюють, як і раніше.

«З 1 березня нас не закрили і поки що не збираються закривати, тому що є загальна проблема перереєстрації церков на території Криму», — розповів владика Климент. Він підкреслив, що будь-які подальші дії з перереєстрації українських церков у російському законодавчому полі він зможе зробити після поїздки до Києва: «Після зустрічі з Патріархом буду ухвалювати рішення, зараз нічого не можу сказати...». На запитання, якої позиції дотримується особисто він щодо подальшої діяльності парафії УПЦ (КП) у Криму, владика відповів: «Є віруючі Київського патріархату, є духовні потреби

віруючих українців, які ходять в нашу церкву, тому їх треба вирішувати. Яким чином їх вирішувати, — я не знаю». Він також зазначив, що конкретних термінів перед ним ніхто не встановлював, але «були розмови з певними людьми, які ставили питання про те, що необхідно реєструватися для того, щоб уникнути проблем».

ТИМ ЧАСОМ...

«Міністерство» майнових і земельних відносин Криму виставило Кримському єпархіальному управлінню Української православної церкви Київського патріархату рахунок за оренду приміщення у Сімферополі, передвидане йому до 2050 року. До 15 березня Кримська єпархія повинна заплатити понад 90 тис. рублів, інакше підуть

штрафні санкції. Про це йдеться в додатковій угоді до договору оренди, підписаному в 2002 році.

Як говориться в документі, змінилася величина ринкової вартості частини будівлі по вулиці Севастопольській, 17, яка була передана в оренду Кримській єпархії УПЦ КП. Її розрахували тепер уже за російськими законами. Станом на 1 грудня 2014 року ринкова вартість орендованого приміщення склала 4 млн. 128 тис. 210 рублів.

«Орендана плата становить без ПДВ за перший місяць перерахунку — грудень 2014 року — 90 тис. 906 рублів 62 копійки», — йдеться в угоді. Там також зазначено, що орендар зобов'язаний щомісяця до 15-го числа перераховувати гроші в бюджет Криму. Як говориться, нічого особисто го, тільки бізнес...

А ВЕСЬ ЛІС ЗАКРИЧАВ: «СЛАВА БОГУ!»

Томський театр юного глядача представив у Новосибірську «Історію про православного їжачка», виставу за однойменним оповіданням Майї Кучерської, передає ТВ2 з посиланням на заступника директора з розвитку Томського ТЮЗу Павла Нікітіна. Спектакль є частиною проекту «Песні про Родину».

— «Песні о Родині» — це загальна історія про проблеми, які є в нашому суспільстві. Це — певний експеримент, у якому беруть участь наші актори, котрі працюють над створенням однієї з трьох театральних варіацій на тему оповідання Майї Кучерської, — повідомив Нікітін.

Як зазначається в цьому творі, їжачок «умовив свою сусідку білочку хреститися в ріці, заздалегідь знаючи, що

она не вміє плавати, і коли білочка потонула під час хрещення, їжачок заявив, що це чудесно, тому що білочки померла православною», після чого весь ліс закричав: «Слава Богу!».

За словами Нікітіна, можна сказати, що «це — історія про

неправильне розуміння православ'я».

Проект «Песні о Родині» був представлений глядачам у лютому на малій сцені театру «Глобус» у Новосибірську. У березні проект збирається представити на сцені Томського обласного театру юного глядача.

«Газета.Ru»

РОСІЯ ПЕРЕЖИВАЄ МАСОВИЙ ПСИХОЗ, ЯК НІМЕЧЧИНА 1933-го...

Обстановка, що панує в Росії після анексії Криму і військового вторгнення на Донбас, нагадує масовий психоз Німеччини 1933 року. Про це у середу на прес-конференції в Києві заявив Ілля Пономарев — єдиний депутат Державної Думи РФ, який у березні минулого року проголосував проти анексії Криму, передає кореспондент «Укрінформу».

«У Росії зараз обстановка такого масового психозу. Я, звичайно, тоді не жив, але, судячи з книг, які читаєш, це дуже нагадує обстановку Німеччини 1933 року, коли люди в половині якої ідеї, і їм дуже комфортно бути в половині якоїсь ідеї, тому що вона змінає відповідальність перед тим, як жити», — сказав він.

Як пояснив Пономарев, головна думка російської пропаганди, яка транслюється на території Росії, полягає в тому, що «країна не воює з Україною та українським народом».

За його словами, Кремль намагається переконати російське суспільство, що це ніби-

то Америка намагається поневолити Україну. А Москва — що в Криму, що на Донбасі — виступає виключно в ролі такого собі «миротворця» на боці «братьєрської» України.

При цьому російський депутат підкреслив, що завдання, яке ставить перед собою пропагандистська кампанія Росії, — це «докладати всіх зусилля для того, щоб «американців», «німців», «фашистів», «хунту» повалити і вигнати з території такої спорідненої для нас країни».

«Дуже дискомфортно про себе (російський народ — red.) сказати, що ми — агресори. Дуже дискомфортно визнати, що саме ми підтримуємо фашистів, проливаємо кров, що ми є джерелом насильства. Набагато комфорльніше говорити, що ми — миротворці, і ми хочемо добра, просто нас не розуміють. А якщо визнати, що ми погані, тоді треба негайно бунтувати, брати зброю і йти валити цю владу, до чого більшість у Росії на даний час ще не готова», — підкреслив він.

«Прес-секретар президента Московської конфедерації і асамблей лідерів революції Ташо Пім попередив про примусову евтаназію осіб, які не згодні з новим законом про заборону нетolerантного мислення» — таке «новинне повідомлення» йде на початку оповідання. Далі автор розказує про «генератори штатів», які мають мешканці вигаданого ним світу, веганські снданки, які вони ідуть, «пояси сексогенераторів», про людей-«інтергендерів» і урядовців, які називають себе в середньому роді «вон» після «Великої сексуальної революції». Все те, що Всеволод Чаплін називає «ліберальним пеклом».

Наприкінці оповідання така

Radio «Свобода»

СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО ТЕАТРУ В КРИМУ

Нешодавно Інтернет-ресурсу «Кримські українці» вдалося сконтактуватися з Оксаною Різниченко — донькою диригента Ігоря Різниченка, котрий свого часу, приїхавши зі Львова до Сімферополя, працював у Кримському українському театрі, пишучи музику до театральних вистав. Пані Оксана люб'язно погодилася надати кілька світлин з особистого архіву і коротенько розповісти про свого батька.

У лютому 1954 року Крим був долучений до Української РСР, після чого на півострові різко зросла зацікавленість українською мовою та культурою. Відтак виникла потреба в українському театрі, на який чекали кримські українці, що становили третину місцевого населення (за підсумками Всеосуздного перепису населення 1959 р., дані щодо УРСР). З огляду на це Наказом Президії Верховної Ради Української РСР № 1564 від 20 грудня 1954 року Третій київський обласний пересувний музично-драматичний театр був переведений з Києва на постійну працю до Криму, діставши нову назву — Кримський пересувний український музично-драматичний театр (спочатку планувалося перевести до Криму Білоцерківський театр). Офіційно життєпис українського театру в Криму починається у червні 1955 року.

Спочатку новий театральний колектив у Сімферополі не мав власного стаціонарного приміщення. 31 травня 1955 року рішенням виконкому Кримської обласної Ради трудящих № 457 театрів було тимчасово на орендних засадах надано будівлю клубу МВС ім. Дзержинського на вулиці Менделєєва, 5. У цьому приміщенні в 1990-х роках почав функціонувати Кримськотатарський,

тепер вже академічний театр. Будівля була майже непридатною для праці, тривалий час вона не ремонтувалася. Малий розмір сцени, гардероб для обслуговування 300 глядачів (хоча в залі було 560 місць), брак спеціальних кімнат (гримерних, майстерень), безліч інших незручностей, а також відсутність власного оркестру, хору, балетної трупи — все це обмежувало творчі можливості театрального колективу.

Наприкінці 1956 року театр з пересувного обласного був перетворений на Кримський український музично-драматичний. Будівлю клубу МВС було офіційно передано театрів. У цьому приміщенні й залишилася історія справжнього українського театру в Криму. На превеликий жаль, всі документи театру під час переїзду до нової будівлі були втрачені в 1977 році; з цього ж часу театр починає відвикати і від української драматургії, і від української мови. Істинно українським театр був лише перші 10 років своєї праці, прагнучи залисти глядачів до скарбниці української класичної драматургії. Відсутність музею в театрі та брак місця в приміщенні завідувача літературної частини не дозволяли зберігати в театрі друковані матеріали, афіші, лі-

стування з авторами п'єс і постановниками.

У старому приміщенні Кримського українського театру працював диригент Ігор Різниченко, який писав музику до театральних вистав. Своє часу він наявіть мешкав на території театру — через це для його доньки, Оксани Різниченко, старе приміщення театру є дорогим.

Ігор Петрович Різниченко в 1958 році скінчив Львівську консерваторію за спеціальністю «Диригування». Того ж року після випуску він вперше гастролює з Кримським українським театром: зібраний за короткий термін оркестр спочатку вирушив до Керчі, а потім до Севастополя.

Ігор Петрович працював головним диригентом Кримського українського театру до 1962 року, водночас виконуючи обов'язки голови Спілки композиторів Криму.

В 1962 році в Сімферопольському педагогічному інституті (згодом ТНУ ім. В. І. Вернадського; зараз — «Кримський федеральний» університет) було засновано кафедру музики, завідувачем якої було призначено Ігоря Різниченка.

На фото: Ігор Різниченко складає консерваторський іспит. Оркестр виконує «Реквієм» Моцарта.

Кримські гастролі. Репетиція (кінець 1950-х — початок 1960-х рр.)

Нагадаємо, що Кримський академічний український музичний театр ще минулої осені втратив слово «український» у назві — тепер це Державний академічний музичний театр Республіки Крим.

Як вважає режисер перейменованого театру Володимир Косов, нова назва цілком виправдовує себе, оскільки напрямок роботи театру має визначати не «етнічна принадливість», а суту жанрова: один театр — музичний, другий — драматичний, третій — ляльковий.

Пропоную «Кримські світи» передрукувати мою статтю з львівського часопису «Просвініум» № 2-3 (15-16) за 2006 рік «Український театр на Кримському півострові» з приводу виходу у світ роботи О. Нирка «Ялтинська «Українська трупа»». Історичний нарис. — РВВ КДГІ, 2004. — 70 с.

З повагою — доцент, кандидат філологічних наук Дніпропетровського національного університету ім. О. Гончара, член Спілки театральних діячів України В. Л. Галацька.

УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР НА КРИМСЬКОМУ ПІВОСТРОВІ

Бувають долі, як люди, а люди, як долі. Своїм подвижницьким життям ці не-пересічні, багатогранні особистості утверджують загальнолюдські цінності, відкривають у певній галузі наук чи мистецтв не-знані історико-теоретичні координати.

Такою особистістю у житті мистецтв був Олексій Федорович Нирко (1926–2005), музикант, історик мистецтва, культуролог, заслужений працівник культури України. Все життя він був свідомим українцем, бо народився у давньому козацькому краї — на Січеславщині (Дніпропетровщина). З юності захоплювався народними музичними інструментами, закінчив Львівський технікум культословінні працівників; у 1949 р. вступив до Львівської консерваторії. За сповідування національних ідей був засуджений і в 1950 р. загнаний до стalinських таборів.

Після звільнення все свідоме життя присвятив мистецтву гри на бандурі. Особливо плідно працює митець після переїзду до Ялти у 1964 р. В Україні і за кордоном були відомими створені ним колективи: народна капела бандуристів ім. С. Руданського «Кримські проліски» та ансамбл «Зоряніці». Привівши О. Ф. Нирко і педагогічну діяльність, викладаючи у Кримському державному гуманітарному інституті в Ялті.

Людов на бандури як знавкового для українства музичного інструмента переросла у професійне заняття. Дослідник і педагог першим в Україні ґрунтівно вивчав кобзарство у Криму та на Кубані, створивши в Ялті музей кобзарства.

А велика громадсько-культурологічна діяльність Олексія Нирка спричинилася до відродження кобзарського мистецтва у кубанських селищах.

Історико-теоретичне зацікавлення мистецтвом Мельпомени в Олексія Нирка вилилося у вартісне за своїм культурологічним сенсом, важливе для історії українського театру ХХ ст. видання «Ялтинська «Українська трупа»» (2004). Воно має на меті ще й спростувати думку українофобів, нібито українське наці-

нальне мистецтво є чужим для такого полієтнічного регіону, як Крим. Автор означив це науково-популярне видання як історичний нарис. Варто зазначити, що манера подачі цікавого в історико-культурологічному аспекті матеріалу, численних фотографій, які засвідчують персоналії учасників театрального руху в Криму, є водночас досить демократичною, науково-популярною і по-дослідницькі скрупульозною.

Традиційна народна культура забагачувала українське середовище у Севастополі й відповідно впливала на культуру сценічну, зазначає дослідник. Антренер, актор, виконавець комедійних ролей у виставах І. Котляревського, Г. Квітки-Основ'яненка — Данило Журахівський (1799–1867) як один з відомих акторів першої половини XIX ст., а також К. Соленік, І. Дрейсіг, Л. Млотковська, Т. Домбровський, Д. Зубович своїми гастрольними виступами у Криму створили передумови для майбутнього національного театру. Українсько-російська трупа Д. Журахівського виступала в побудованому кам'яному приміщенні театру з надзвичайним успіхом, як вказували періодичні видання того часу, а також у Миколаєві, Одесі, Херсоні, Сімферополі. На розвиток українського театру в Криму позитивний вплив мав також видатний український поет Степан Руданський, який мешкав у Ялті з 1861 до 1873 року.

У другій половині XIX ст., як це доводить О. Нирко, у Криму функціонує український аматорський театр: у Севастополі з 1881 р. театральним гуртком керує по-вірений у судових справах Л. Розумний, а по його смерті — О. Журбенко. Утвердження репертуару українського театру в Севастополі пов'язане і з діяльністю Товариства імені Тараса Шевченка.

Особливого розвитку театр сягнув у короткий період Української державності (1917–1919). Так, в Українському клубі у Севастополі був створений змішаний акапельний хор з 120 осіб, у якому заспівував Оксана Бородавкіна (у майбутньому народна ар-

тистка СРСР Оксана Петрусенко).

У 1922 р. було створено Ялтинську «Українську трупу» під орудою П. Делявського. Театр було розташовано у постійному приміщенні нового Народного дому (тепер — кінотеатр «Спартак»), він мав відповідну обсаду, змішаний хор, танцювальну групу, малий симфонічний оркестр, театральну обслугу. Трупа, як констатує О. Нирко, давала вистави в оздоровницях Південного берега Криму, виїжджа на гастролі в Запорізьку область.

На жаль, місцева влада та уряд Кримської Автономної Радянської Соціалістичної Республіки не сприяли наданню трупі державного статусу, і театр у 1927 р. самоліквідувався (чи не досить промовистий історичний факт?!). Більшість акторів перейшло в колектив ялтинської художньої самодіяльності, а Андрій Цемко заснував на його базі український аматорський драмхореограф, що припинив свою діяльність за кордоном наприкінці Другої світової війни, як зазначає у своєму дослідженні Олексій Нирко.

Цікавим є згаданий у нарисі факт, що 1942 р. «за наказом окупантів влади 29 осіб трупи виїздять до Німеччини обслуговувати невільницькі табори». Мистецький колектив дістає називу «Ялта» і розташовується в Берліні в готелі «Пфельцергоф». Трупа виступала у Берліні, Гамбурзі, Магдебурзі, у різних містах Італії, Австрії, Німеччини. Ці подробиці, наведені О. Ф. Нирком, доповнюють тему існування національного театру в часи німецької окупації України, грунтально розроблену у книзі В. М. Гайдабури «Театр, захований в архівах».

Матеріали та світлини, які зібрали О. Нирко, безумовно, є важливими для історії українського театру. Дослідник широко використовує жанр інтерв'ю з колишніми учасниками ялтинського колективу, крихта за крихтою збирала чінні свідчення. У нарисі з великим дослідницьким підтемом згадано імена Марії Берлін, Олени Рибаківської, Антоніни Ротач, Олександра Борисенка, Михайла Дмитрієва. Автор яскраво викладає матеріал, з болем порушує проблему збереження національної культури: «Я — не професійний дослідник, а лише аматор у повному розумінні цього слова, але мене бентежить те, що з кожним роком на цей неоцінений мистецький, а може, й більше — національний скарб — лягає все товщій і товщій шар затуття й безпам'ятства».

Валентина ГАЛАЦЬКА

Олексій Нирко

Олексій Нирко

Ялтинська «Українська трупа»

Літа 2004

«СПЕЦПЕРЕСЕЛЕНЦІ НЕ МАЮТЬ ПРАВА...»

Спецпереселенці з Криму в період Другої світової війни

Сімдесят років тому, 8 січня 1945 року, була прийнята постанова уряду № 35 «Про правове становище спецпереселенців». Не тільки окремі громадяні Країни Рад, що здавалися режиму недостатньо лояльними, а й цілі народи, офіційно визнані «неблагонадійними», перетворилися на спецпереселенців у період Другої світової війни.

В ешелонах, що прямували в травні 1944 року з Криму у віддалені райони Середньої Азії та Сибіру, виявилися і керівники Кримської АРСР, і пересічні громадяни — кримські татари. Водночас усі вони — голова автономії й голова уряду республіки, керівники партізанського руху, жінки, старі, діти — стали ворогами радянської влади, «зрадниками Батьківщини», перетворившись на безлику масу, названу «спецпереселенцями».

Станом на 5 вересня 1944 року, у віданні Відділу спецпоселень НКВС СРСР перевірювало 2 мільйони 225 тисяч спецпереселенців, розселених на території шести союзних і семи автономних республік. У функції Відділу входило: «сприяння трудовому і господарсько-побутовому влаштуванню спецпереселенців; оперативне чекістське обслуговування спецпереселенців; облік спецпереселенців і адміністративний нагляд за ними в місцях розселення». При цьому правовий статус їх — більше двох мільйонів осіб — визначений не був. Нарешті, 8 січня 1945 року була прийнята постанова Ради народних комісарів, яка регулювала правове становище спецпереселенців.

Перший пункт постанови свідчив: «Спецпереселенці користуються всіма правами громадян СРСР, за винятком обмежень, передбачених цією Постановою».

Згідно з другим пунктом

Нузет УМЕРОВ

ЗАПОВІТ

Микиту, колишнього капітана буксира, ховали в неділю. Ховали за давно забутим морським звичаєм — таюю була воля померлого. Буксир вибрався в район, зазначенний у заповіті, і завмер на тихій хвилі. Молодий священик прочитав молитву, перехрестив покійного і кивнув головою, даючи згоду опустити саван у морську глибину.

Поки опускали тіло, а вслід за ним і вінок, капітан буксира стояв поруч з безкозиркою в руках. Тільки тепер, коли і її треба було опустити вслід за вінком, капітан зрозумів, що безкозирка не могла належати Микиті. Вона була надто маюю до нього, великоголового. Капітан відгнув підкладку. Напис, зроблений хімічним олівцем, розплівся, але літери вгадувались відразу — Н. і Х. Дивно... Прізвище Микити було Біленко... Капітан розгладив стрічку з вицвілим написом «Відважний» (так називався торпедний катер, яким командував під час війни Микита) і, перегнувшись через борт, береж-

но поклав на воду безкозирку.

Дивним було усе це... І бажання бути похованним у найглибшому місці Азовського моря, і ззадалі гді заготовлений вінок, і безкозирка з чужими ініціалами.

Море було тихе, спокійне, попереду вже виднівся порт, а капітан все не міг розгадати примху покійного, в якого не було ні сім'ї, ні родичів...

Додому капітан повертається пішки. Біля самого початку їхньої вулиці, біля хати на лавочці сидів старий, грівся на сонечку.

— Чого задумався, капітан?

Він привітався зі старим і присів поряд.

— Роботи було багато? — із співчуттям запитав той.

— Семеновичу, ти добре мусиш знати Микиту Біленка, колишнього капітана буксира.

Старий підів густі брови.

— У молодості разом залиялися до Катерини... Залиялися вдвох, а вибрали вона мене. Він потім так і не оженився. Мабуть, любив дуже...

— А команду буксира знав?

— Атоож...

Подумай, кому могла належати безкозирка з літерами Н. і Х.

Старий задумався, заворушив

губами, ніби перекочував під язицем важкі літери.

— Не муч душу, знаєш — кажи!

— Нерозлучний друг був у Микити, Нариманом звали. Моторист з бусира. Вони разом пішли служити на торпедний... — Старий раптом весь якось знівісився, зіщупливши навсібіч, пошепки запитав:

— Щось трапилось? — Капітан розповів. Старий перехрестився, помовчав і тихо мовив:

— Іди, візьми чверточку, я тобі дещо повідаю... Тепер, гадаю, можна...

Вони сиділи в саду під розлогою вишнею. Баба Катерина розщедрилася на закуску, принесла сала, маринованих грибів, пиріг з рибою. Випили по одній чарці, пожували грибочки, старий розлив по другій.

— Вони торпедували німця і вже було пішли, та останній снаряд догнав їх і влучив прямо в рубку. Лише одного Микиту й виловили з води, та й той був ледь живий. Півроку в шпиталі провалається, а коли зіп'явся на ноги, попросився назад, у Керч. З'явився він тут відразу, як німця прогнали. На бусир ми прийшли в один день:

нових місцях ніхто не чекав. Нікому не було діла до того, щоб забезпечити їх хоча б найнеобхіднішим...

Кримськотатарські спецпереселенці були призначенні на будівництво Фархадської ГЕС в Бекабаді, на рудники «Койташ» у Самаркандській області та «Ташкент-Сталінуголь», в колгоспи і радгоспи Ташкентської, Андіжанської, Самаркандської, Кашкадар'їнської областей. Ульбюшості своїх розміщені вони були в непристосованих для життя бараках, а на руднику «Койташ» і зовсім опинилися під відкритим небом.

За інформацією Відділу спецпоселень НКВС СРСР, у листопаді 1944 року в місцях виселення перебували 1938 кримських татар, з них в Узбекистані — 151 136, у Марійській АРСР — 8 597, в Казахській РСР — 4 286, інші були розподілені «для використання на роботах» у Молотовській (10 555), Кемеровській (6 743), Гор'ківській (5 095), Свердловській (3 594), Іванівській (2 800), Ярославській (1 059) областях РРФСР.

Велика частина чоловічого населення була в цей час у Червоній армії. Директиви НКВС СРСР від 16 листопада 1944 року і від 12 серпня 1945 року категорично забороняли «надсилати демобілізованих з Червоної армії: чеченців, інгуши, карачаївців, балкарців — на території колишньої Чечено-Інгушської РСР, колишньої Карабаївської автономної області і на території колишньої Кабардо-Балкарської АРСР; кал-

Зеліха Пашієва з дітьми в 1939 році

міків — на території колишньої Калмицької АРСР, Росітської та Сталінградської областей; кримських татар, кримських болгар, греків, вірмен — на території колишньої Кримської АРСР».

Свої сім'ї захисники Батьківщини знаходили — якщо, звичайно, знаходили — вже на чужині, в місцях «спеціальних поселень»...

Незвичайний клімат, постійна нестаща харчування, а часто і даху над головою, привели до того, що практично відразу ж після прибууття в нові місця серед кримськотатарських спецпереселенців вибухнула епідемія малярії та шлунково-кишкових захворювань. Згідно з повідомленням ОСП НКВС, до листопада 1944 року від хвороб і виснаження в Узбекистані померли 10 105 спецпереселенців з Криму, тобто близько 7% від числа прибулих. А це були тільки перші місяці висилки...

Усі, хто вижив у ці роки, згадують, що вони були найважчими. Розповіді очевидців подій на рідкість одноманітні відрізняються хіба що деталями. Спільнота ж багато — болячий постійний голод, хвороби (малярія, дізентерія, тиф), виснажлива праця і померлі — в кожній родині.

Ось лише одна доля.

Зеліха Пашієва народилася в 1918 році в найкрасивішому куточку Криму — селі Кучук-Узень Алуштинського району. У 1935-му вийшла заміж за Османа Пашієва, зіграла комсомольське весілля. Чоловік працював у сільській пекарні. Жили дуже дружно. До початку війни у подружжя народилося четверо дітей.

У перші дні війни чоловік пішов на фронт, а Зеліха з батьками і дітьми залишилася в рідному селі. У 1942-му чоловіка через контузію ко-

Зеліха Пашієва, 2008 рік

НЕВИГАДАНІ ОПОВІДАННЯ

дував на ній, перебрався на човен і почав швидко гребти в наш бік, — зрозуміли й заціпніли від жаху...

Першими заволали жінки, потім долинув плач дітей. І тут ми почули чоловічий пронизливий голос: «Свого! Безбожники! Фашисти!». Судачи з усього, це був голос Наримана. Микита рвонувся було, але його з обох боків затисли енкаведисти.

Я підвів голову, коли все вже було покінчено, а по воді повільно кружляла безкозирка, їхній старший гучнув тому, що був на човні: «Підбері, чого витрішився!».

В порту старший глянув на нас усмішливо і проїздив крізь зуби: «Ви нічого не бачили. Якщо й бачили — то все забули. Не забудете — примусимо!». І пішли. А безкозирку чи то забули, чи то навмисне залишили.

...Наступного року, в день смерті Микити, бусир вийшов у море і там, де було здійснено поховання, капітан опустив на воду вінок. На чорній стрічці було виведено золотом: «Микита Біленко і Нариман Халілов».

Переклав з кримськотатарської
Данило КОННОНЕНКО
(з архіву «КС»)

ДЕ ШАНУЮТЬ КНИЖКУ, ТАМ ЧИТАЮТЬ ДІТИ

Письменники та освітяни в обороні душі української дитини, — до цієї теми ми постійно звертаємося на шапляхах газети. Як заохотити дитину до читання? Родина у бібліотеці — міф чи реальність? Зрештою, як відродити традицію літературних читань та запрошувати до бібліотек та школ сучасних письменників? Нещодавно відбулася зацікавлена розмова у Львівській обласній бібліотеці для дітей, де ми говорили з бібліотекарями та учнями НВК «Школа-гімназія «Галицька» про важливість не втратити в наш стрімкий час інформаційних швидкісних технологій любов до слова, до читання. А головне, — зберегти та розвинути уміння відбирати корисну для розуму та серця інформацію, аби використати її з максимальною користю.

Львівська обласна бібліотека для дітей має вагомі здобутки та славиться традиціями, адже у травні святкуватиме 75-літній ювілей. Пропонуємо невеликий екскурс в історію, аби прослідкувати етапи становлення книгодібрні, що перетворилася на сучасний науково-методичний та координаційний центр.

«Період із 1944 до 1950 року вважається періодом становлення бібліотеки як обласного методичного центру, центральної установи міста з бібліотечного обслуговування читачів. В той час бібліотека мала таку структуру: директор, методичний кабінет, відділ комплектування та обробки літератури, абонемент та читальний зал. Поступово збільшився бібліотечний фонд, у 50-х роках створено систематичний читацький каталог та картотеку статей, — розповідає завідувачка відділу масової роботи Юлія Соколова. — З'являються нові форми роботи з читачами, зокрема, починає працювати гурток художнього читання та літературно-творчий гурток». Починаючи з 1969 року, бібліотека має свій статут, відповідно до якого стає не лише культуроосвітнім, виховним закладом, а й науковим інформаційним центром у галузі дитячої літератури.

1993 рік — розпочинається комп’ютеризація книгодібрні. Відповідно до вимог часу з’являється нова функція обласної бібліотеки: маркетингово-соціологічна. Бібліотекарі шукають нові форми роботи, за проваджуючи інноваційні процеси, що кардинально ламають усталені стереотипи. У грудні 2002 року відкрито Інтернет-центр.

У 2006 і 2007 рр. бібліотека стала переможцем Всеукраїнського конкурсу бібліотечних ідей з проектом «Львів читає дітям», що згодом перетворився на щоденну телепередачу «Хатка Левенята» на Львівському обласному телебаченні. Протягом останніх років реалізовано низку успішних проектів, по-живились міжнародні зв’язки (обмін досвідом відбувається, зокрема, з бібліотеками Польщі, Росії, Литви, Білорусі).

Починаючи з 2010 року, посаду директора обіймає Лариса Лугова, під керівництвом якої бібліотека поєднує традиції минулого із сучасною інформаційно-бібліографічною роботою. Колектив бібліотеки вважає, що на сучасному етапі дуже важливо зберегти бібліотеку як духовний осередок, що надає кожній дитині можливість пізнавати світ за допомогою книги та всебічно розвиватися. Тому бібліотекарі охоче співпрацюють зі школами, з класними керівниками, які залаштують вихованців до відвідин бібліотеки.

«І все ж, попри зусилля бібліотекарів, чимало сучасних школярів не надто захоплюються книгою, чи не так?» — цікавлюється у Юлії Соколіві.

дітей з письменниками. А зустрічі зі справжніми письменниками не залишають байдужою жодну дитину, — переконана бібліотекар Юлія Соколова.

Спробуємо підтвердити справедливість цих слів, спілкуючись з шестикласниками НВК «Школа-гімназія «Галицька». Класний керівник Христина Оленін та шкільний бібліотекар Наталя Петрина передонані, що діти люблять читати. А от Юлія Соколова пропонує юним читачам уявити себе героями п’єси «Пластиліновий хлопчик». Дітей справді зацікавила п’єса, яка звучала по Українському радіо. Розпитують про долю головного героя, цікавляться, що спонукало мене звернутися до теми дитячого сирітства та усиновлення. Тікаючи від жорстокої реальності, сирота Юрко, як може, захищає свій внутрішній світ від руйнування. В інтернаті, де він виховувався, звернули увагу на його захоплення пластиліном. Юрко весь час ліпить дитячу фігуру в оточенні дорослих людей. Такою є його мрія про родину, в якій були б люблячі батьки.

Здавалося б, нарешті його дитяча мрія здійснилася: хлопчика всино-віло заможне подружжя. І хоча у новому житті Юрка все продумане та комфортно облаштоване, зачасті дитині-сироті це не приносить. Прийомних батьків дивує, чому з усіх дорогих речей Юрко обирає знову ж таки... пластилін. Прийомна мама не розуміє, чому хлопчика не цікавлять коштовні речі, чому він байдужий до комфорних умов. Та Юрко шукає не матеріального досвіту, а душевного тепла та розуміння, — всього того, чого був позбавлений в інтернаті. Проте стикається з духовною порожнечею — як з боку дорослих, так і однолітків. У новому класі, зізнається Юрко, зустріли його непривітно. Роздивлялися, як екзотичне створіння, обговорювали причини усиновлення. Духовна порожнеча, що панує в родинах, повертається бumerангом. Адже потерпають усі: і дорослі, і діти.

Бібліотекар Юлія Соколова просить дітей озвучити ролі головних персонажів. Хтось упорався із зауваженням краще, хтось — гірше. Бібліотекар просить «намалювати» портрет головних героїв. Як діти озвучують собі хлопчика-сироту? Як він виглядає? Чи могли б школярі подружитися з таким хлопчиком? А як поводилися б у ситуації, якби до класу пришов такий новенький? Набагато легше почуватися школярі, які готові до подібних експериментів. Тобто діти, які відівдували театральні вистави, слухали радіоп’єси. І, звісно, діти, у родинах яких панує любов до книжок, де звички обговорювати прочитане та не лініуватися спілкуватися зі своїми дітьми.

Висновок? Бібліотекар та вчителі переконані: варто зустрічатися з письменниками, аби читати вголос, міркувати та обговорювати. Варто повертати традиції, від яких ми «успішно» відмовлялися протягом останнього часу. Декламувати, читати красива, без помилок. Повертати до школ театральні вистави, бодай невеличкі інсценівки. Бо все це розвиває, вчить мислити та виступати, почуватися перед аудиторією впевнено. Тож читаймо разом — і дорослі, і діти, щоб збагатитися духовно, нехай не лініується душа працювати.

Наталя ОСИПЧУК,
письменниця, член НСПУ

Н. Осипчук
на зустрічі
з юними
читачами
у Львівському
дитячому центрі
розвитку
і дозвілля

Тамара КОСТЕЦЬКА

ПОЕЗІЇ ДЛЯ ДІТЕЙ

ЦІЛЮЩІ СЛОВА

Якщо не співається пісня нова,
не радує сонячна дінна,
повторюй за мною цілющи слова:
світанок, весна, Україна...

Світанок — цвітанок, —
свій танок зоря
веде до травневого лісу:
світніння — цвітніння...

в промінні згоря
роси золотої завіса...
Давай-но зайдемо в картину оцио,
відкінем завісу нетлінну,

ти, може, хворієш,
немає терпцю
чипіти в набридливих стінах?

Вмій-но уяву,
як телек, вмій,
розбудимо ліс голосами,
бузок на узлісся співає нехай,

хай птахи сміються із нами:
прийшли по здоров’я!

До лісу прийшли!
Заледве вже пришкандібали...
Фіалочки вибігли — сині посли,
ударили вітру цимбали.

Тут стрілочка проліска,
лапонька сну,
незнаного цвіту хмаринка —
усе при здоров’ї стрічає весну:

дерева, криничка, травинка...
І кожна тваринка дбайливо несе
до нірки зелений листочек —
у лісі травневому зцілює все

синків неслухняних і дочок.
Комашка, мурашка —
усе тут співа,
гудуть верболози стодзвінно,

повторюй за ними цілющи слова:
світанок, весна, Україна...

ВЕСЕЛІ ВЕСЕЛЬЦЯ ВЕСЕЛОК

Бобри виглядають з осельком:
кого це ту хвілі несуть?

Веселі весельця веселок
навстріч мені сонце гребуть.

І дяtel спускається низько:

— Чи не заблудився, бува? —
(якийсь необачний хлопчисько —
в самісінський ліс заплива!)

Я гордо спрямовує човен
між сосен, дубів та беріз,
назад повертаємося повен —
за лісом іде сінокіс.

Здивуються лиски руді:
копиці пливуть по воді...

КОЗЛИК ЯСИК

У зимовім позачасі
народився козлик Ясик.

Глянеш — день, а вже пітьма,
це ж не літо, а зима...

Біля нього брат, сестричка —
довгі ніжки, добре личка,
то бувають, то б’ються —
козенятами ж зовуться!

Мама-кізка час не гає,
до науки приступає:

ну, скажи — сінце-е-е,

моркви-и-на —
от розумна в нас дитина!

А господарка мала

диво-кантер узяла,
кошик вигнувся дугою:
як у Ясика з вагою?

СУЗІР’Я ВОЛОПАСА

Чи не чували часом
у небі тихих слів? —

сузір’я Волопаса
пасе собі волів.

Погоничу не спиться
й на мить не спочива,
щоб в них була водиця,
як водиться, й трава.

Чи очували зорі
у вибалках лісів?

Чи в іх зеленім хорі

не чути голосів?

Ночей сумних окраса
над зеленню полів:

сузір’я Волопаса

пасе собі волів...

ПУП ЗЕМЛІ

Три перини, п’ять подушок,
ковдр із шість — повище вушок:

воссідає при столі

хлопчик Петрик — пуп Землі.

Стіл у нього біля ліжка,

відігнав ногою кішку,

вже несуть йому наїдки

всі, хто в домі — хутко! швидко!

І ковбаси, і котлети,
каші, булки, вінегрети,
може, хоч поїсть усмак
цей мазунчик-одинак.
Так щодня: ледь звівсь на ноги —
всі танцюють коло нього:
дід, бабуся, мама й тато,
не життя у хлопця — свято.
Друзі кажуть: «Дивне вміння —
їсти й спать до опуїння!».
Петрик на дорослих лупа:
вже не хочу бути пупом,
центром Всеєвіту — не хочу!
Краше з друзями я скочу
в сад, на пасіку, до гаю
й ні хвилиночки не згаю!

ЮНІЙ МАТЕМАТИК

Якось ми були в Алушті,
з персика струсили цвіт,
над моєю головою
пролетів натхнено кіт...
Траєкторію польоту
мій Андрій розрахував,
хоч, звичайно, прочуханку
за тваринку ту дістав...
Я кажу: Андрійку, синку,
скільки добріх є ідей!
Чи не жаль малу тваринку?
Син узявся за людей...
Якось ми жили в Одесі,
— бізнес! бізнес! — всі кричать,
намотало на безвусся
ту ідею дитинча,
Запірнуло сходу в бізнес,
мов бувалий капітан,
Знає, що таке прибуточ, чистоган і капітал,
де купити іжу краще,
одяг, пральний порошок,
має свій відсоток з того!
Калькулятор — наш дружок.
Підросло дитя, змужніло...
(В нас комп’ютер — наче дзвін!)

ХОЛОДРИГА

Зверху — сніг, а знизу — крига,
не зима, а холодрига!
Я до ві

НА ФОТО: ДANIЛО АНДРІЙОВИЧ КОНОНЕНКО З ВУНОМ ДАНИЛКОМ У РЕДАКЦІЇ, ДЕ НАРОДЖУВАЛОСЯ «ДЖЕРЕЛЬЦЕ». 2007 РІК.

Надсилаю вірш, присвячений світлій пам'яті улюбленого кримського поета та людини добрій душі Данила Кононенка. Нехай його «Джерельце», як і пам'ять про нього, живуть вічно!

ДЖЕРЕЛЬЦЕ

Подивись скоріше, мамо,
Б'є з-під каменя вода,
І бринить, спиває, грає
Світлим відблиском вона.
От і знахідка! Дива!
Як фонтанчик, б'є вода,
Чиста, світла, як слоза,
І здається, що жива.
Це — джерельце,

любий синку,
Що життя струмку дає,
Бо таку має силу —
Згодом річкою стає.
До джерельця припадлу —
Втому, спрагу відпушу,
Наберусь я сили тої
І краси його живої.

Валентина КОСТЕНЬОВА
м. Сімферополь

СВІТЛА ПАМ'ЯТЬ ПОЕТУ І ГРОМАДЯНИНУ

Данило Андрійович Кононенко завершив свою шляхетну земну місію. Доля пеперогнула останню, сімдесят третю сторінку життя знаного Українця.

Відлетіла до вічної Божої оселі душа славного сина Шевченківського краю, де споконвіку золотим безсмертником і синьою волошкою імліста далечін зливачеться з небом.

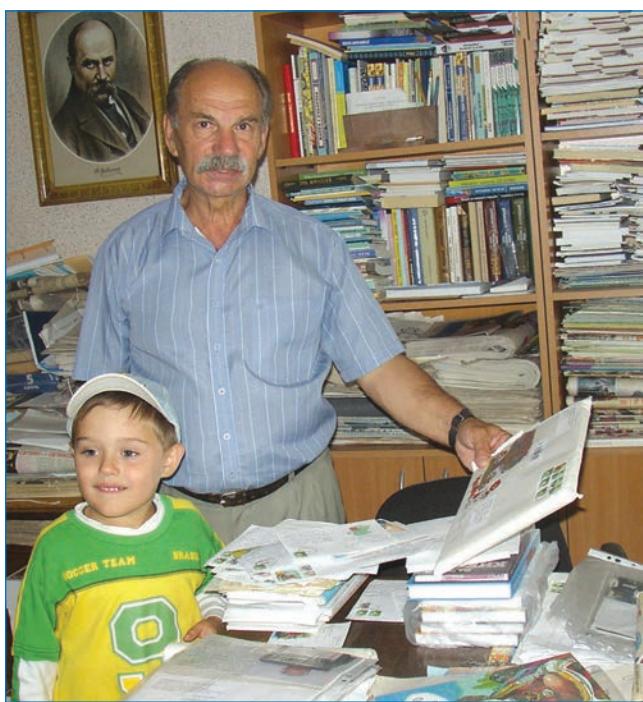
Життя Данила Андрійовича було часткою буття багатостражданого українського народу. Разом зі всім людом радів відродженю національних символів і відчував прикірість з приводу занепаду рідної мови.

Сьогодні він не з нами. Але «Джерельце» його мрій, надій сподівань зануртувало у глибинах української суспільноті дзвінким водограєм. «Ми — діти твої, Україно!» — трепетно пролунало над високими карпатськими плями, дніпровськими кручами й безкрайніми козацькими степами. Милозвучне красне слово поета-патріота стало оберегом любої і милої вікрайському серцю Вітчизни.

Віддаючи шану пам'яті Данила Кононенка, бентежно торкаємося вічних струн творінь його добрих справ, що тисячами незримих ниточок плекають гідне майбутнє сивою чоловічою таврійською землею.

Сумно... Співчуття родини... Дружам...

Микола СОЛОНЕНКО
м. Коломия

Удалекі часи жив на світі Хан, в якого була дочка. Хан її дуже любив і пестив. Дівчинка виросла, стала вродливою дівчиною і чутки про її красу, розум, привітність облетіли всі сусідні країни. Правителі сусідніх держав вважали для себе честю породичатися з Ханом. Вони посилали до Хана послів із щедрими дарунками, але Хан не кивався розлучатися з дочкою, адже він її дуже любив.

Трапилося нещастя: принцеса тяжко захворіла. З'ясувати причину хвороби намагалися відомі ворожити і астрологи. Лікували її найкращі лікарі і знахарі. Півцарства обіцяв Хан тому, хто поставить принцесу на ноги, але їй це не допомагало.

Одного разу до палацу привели купця, корабель якого зазнав аварії біля берегів країни. Під час бурі він прив'язав себе до щогли, і цо щоглу з прив'язанням до неї не-притомним чоловіком викинуло на берег. Коли купець опрітомнів, його відвели до караван-саю, одягли, на-гудували, виділили йому простору келію. Тут у караван-саю й почув купець про горе, що спіткало Хана, і по-просив негайно привезти його в палац.

І ось що сказав Хану купець:

— Ваша величноте, на са-місінкуму краю землі є море-океан, на дні якого в перла-мутрових мушлях вирощують найбільші в світі перлини незвичної краси. Та, окрім краси, ці перлини мають дивовижну чарівну вла-стивість — повертають людям здоров'я і красу. Мені не потрібно півцарства, я сам батько, у мене була любима

дочка, яку я втратив. Я розумію ваше горе. І якщо ви дасте мені добромінний корабель і достатньо золота, клянуся вам голубим небом й ім'ям великого Тенрі, через рік я повернуся до вас з цим намистом.

Купець вирушив у далекі країни до моря-океану, а Хан наказав збудувати на березі моря палац. Відтоді принцеса лежала біля вікна і з надією дивилася в море, виглядаючи заповітний корабель з голубим прапором на щоглі.

Минув рік. Один за одним заходили до гавані вітрильники і галери, та на жодному з них не було голубого прапора. Хан вже почав втрачати надію, коли до воріт його палацу підійшов бродячий дервіш і, втомлено спираючись на коряву палицю, іменем Хана заждав відчинити ворота.

Варта привела дервіша до Хана і той упізнав у посивілому, втомленому, зядигнутому в лахмітія бродязі купця. Хан подумав, що купець почне скаржитися, що, мовляв, його пограбували в дорозі, що він прийшов ні з чим. Та купець не промовив жодного слова. Він передолмив об коліні палицю і дістав з неї намисто з перлів. Хан був вражений: кожна перлина була завбільшки з ягодою. Перлини були незвичної білизни і світлили зсередини ніжно-рожевим сійвом. Такі незвичайні перлини Хан бачив уперше.

А через день принцеса побачила, як до гавані заходить знайомий корабель з голубим прапором на високій

щоглі. Дівчина, яка рік лежала нерухомо, підвелася з ліжка і, ледь переставляючи ноги, вийшла на берег. Купець зійшов по трапу на землю. Він ішов і ніс на витягнутих руках намисто, де кожна намистинка в промінні вранішнього сонця сяяла, ніби маленька зірочка.

Дуже швидко до дівчини повернулося здоров'я, життерадіність, краса, усмішка. Хан не міг натішитися її дзвінким сміхом. Він щедро віддячив купцеві, який, незважаючи на всі негаразди, дотримав своєго слова. Хан на-казав завантажити корабель золотом і дорогими товарами і разом з дочкою вийшов на берег провести його в дорогу. Звістка про чудесне вилікування принцеси облітава всю країну.

Минуло кілька років. Принцеса посвatalа за сина падишаха сусідньої країни. Незабаром повинно було відбу-

ред Ханом і ось що йому сказав:

— О великий Хане! Я не зміг відшукати намисто принцеси. Я готовий покласти голову на плаху, та перш, ніж карати, вислухай мене. Я дістав чарівне зілля. І якщо зібрати з дна нашого моря сорок мушель, покласти до них сорок простих перлин, укутавши їх чарівним зіллям, посадити на сонячному місці, то рівно через сорок днів зійдуть тюльпани, всередині яких будуть такі самісінські перлинки, як і в намисті принцеси.

Хан послухався начальника варти. Він наказав дістати зо дна моря сорок мушель, видати з казни сорок перлин і підготувати ділянку, которую вибрал для посадки начальника варти.

Настав день садіння мушлі. На поле прийшли Хан і його візир, вельможі, яким хотілося на власні очі побачити,

а самому Аллаху. Але головний муфтій притиснув руки до грудей і почав казати, що в молодості і він був грішний.

Наперед вийшов один з царедворців і ось що він сказав:

— О великий, могутній і справедливий Хане! Ви — наймудріший, найсправедливіший і найчесніший у нашому ханстві. Умоляємо вас посадити перли своєю щедрою і легкою рукою. Ми впевнені, що через сорок днів на світ з'являться чарівні квіти...

Хан не став висаджувати перли. Він зінав, що коли він це зробить, то квіти не лише через сорок днів, а й через сорок років не зійдуть. І тоді він звернувся до начальника варти:

— Я скасовую свій наказ про твою смертну кару і знімаю з тебе підозру про краді-

ЧОЛОВІК, ЯКИЙ ВИСАДЖУВАВ

КРИМСЬКОТАТАРСЬКА НАРОДНА КАЗКА

ти весілля. Проснувшись якось вранці, принцеса простила руки до шкатулки, де лежало намисто, підняла кришку — і завмерла! Намисто зникло.

Хан наказав перекрити всі виходи, обшукати слуг, охорону і навіть вельмож. Обшукали весь палац, заглянули в кожну шпаринку, а намиста не знайшли. Воно ніби крізь землю провалилось!

Розгнався Хан, викликав

до себе начальника варти і ось що йому сказав:

— Даю тобі на пошуки десять днів. Якщо за цей час намисто не знайдеться, я накажу відрубати тобі голову!

— Хану дуже хотілося повернути дочці намисто до весілля.

Пришов начальник варти додому наляканий, невеселий. Він розумів: злодія, який зумів непоміченим прокраситися в палац, увійти до кімнати принцеси і викрасти чарівне намисто, йому нікому не знайти! Якщо злодій, жертвуючи життям, украв намисто, певно ж, у когось при зникли дочка або дружина...

Мати начальника варти, побачивши пригніченого сина, почала розпитувати, що трапилося?

Намисто, звичайно ж, не знайшлося. Настав останній день терміну, призначеної Ханом. На десятий день, рано-ранці, мати навчила сина, що йому відповісти Хану і, прочитавши молитву, провела його на службу.

Начальник варти став пе-

ристи весілля. Проснувшись якось вранці, принцеса простила руки до шкатулки, де лежало намисто, підняла кришку — і завмерла! Намисто зникло.

Хан наказав перекрити всі виходи, обшукати слуг, охорону і навіть вельмож. Обшукали весь палац, заглянули в кожну шпаринку, а намиста не знайшли. Воно ніби крізь землю провалилось!

Розгнався Хан, викликав

до себе начальника варти і ось що йому сказав:

— О великий Хане! Я в своєму житті ніколи нічого не садив! Я не вмію цього робити... І потім ви самі знаєте, які в мене є гріхи...

Хан наказав посадити перлину головному візиру, але з острахом сказав:

— Що ви, о великий Хане! Ви знаєте скільки я виніс вироків у своєму житті, а раптом серед них були й не зовсім справедливі? Кожна людина в житті помилується. Я не хочу, щоб через мене постраждала така важлива справа.

Хан подумав, погодився з головним суддею. Цей вже мусить бути кришталево чесним і чистим, адже він служить не кому-небудь,

чику. Ти можеш з чистим серцем приступити до роботи.

Поклав начальник варти в лунки мушлі, засипав їх землею і щедро полив морською водою. Ділянки обнесли високим муром зі стороною виставили варти біля воріт і сам начальник варти стежив і вдень і вночі, щоб жодна живі душа не проникла сюди.

Незабаром відбулося весілля принцеси і сина сultana. На весілля прийшли правителі всіх сусідніх країн. Сорок днів і сорок ночей тривало торжество. Господарі, зайняті гостями, забули лікідні, і коли весілля закінчилося, згадали про чарівні перлини які заквапилися на поле. Все було на місці: і висока загорожа, і сторожові вежі, і варта біля воріт, от лиш від начальника варти не залишилось, а там, де були лунки, не було жодного паростка.

Довго сміявся Хан над тим, як його обдурив начальник варти! Але гніватися не став. У день весілля наречений подарував наречений чудесне перлинне намисто, щоправда, ніхто не знав, чи має воно цілющі властивості, чи ні. Але наречена була задоволена.

Що ж до начальника варти, то Хан наказав його розшукати і призначити головним суддею. Адже Хан не зінав, що ідею посадити перлину намисто, мати навчила сина, і прочитавши молитву, провела його на службу.

**Переклад
Данила КОНОНЕНКА**

«Аліє, ти — пісня»

ШКОЛЯРІ ДОПОМАГАЮТЬ ВОІНАМ

У Житомирі вчителька-переселенка із Криму разом з учнями плете маскувальні сітки для захисту українських військових. Ініціативу Валентини Глухової підтримали учні, педагоги ЗОШ № 14, волонтери та житомиряни.

Для того, аби зробити повноцінну маскувальну сітку, яка зможе захистити техніку і людей від «всебачних

ТВОРИТИ КРАСУ, ПРИКРАШАТИ ЖИТТЯ!

Фахівці кажуть, що в дітей від двох до семи років засобами малюнка розвиваються всі види мислення – логічне, математичне, художнє, а заування зобразити на папері, як можна допомогти зайчику вибратися з пожежі в лісі, крім навчальної, виконують ще й педагогічну функцію, виховують позитивні моральні якості. І якщо надалі в шкільному віці з першого до десятого класу на художнє конструювання витрачати хоча б одну годину на день, то це спровалє великий вплив на формування особистості.

Невідомо, чи всі студенти, які нині навчаються на факультеті мистецтв Кримсь-

кого інженерно-педагогічного університету, таким же способом з юних років розвивали свої генетичні художні здібності та обдаровання, але на виставці кафедри «Декоративне мистецтво» в Будинку художника Сімферополя вони продемонстрували таку майстерність і закінченість робіт, широкий поліп fantazii, що видно: все зроблено руками не лише для оволодіння прикладними техніками своєї майбутньої професії – монументально-декоративного розпису, кераміки чи декоративного костюма і текстілю, а й для душі та задоволення.

Єдина в Криму кафедра декоративного профілю була створена в 2001 році, – розповіла на відкритті звітної за два роки роботи виставки завідувач кафедри, професор Нурія Акчуріна-Муфтієва. – Незалежно від обраного профілю студенти в процесі навчання експериментують поєднанням різних матеріалів. При вході, наприклад, розміщені мозаїка з сучасного пластика.

Проходи далі по виставкових залах: великоформатні акварельні натюрморти, декоративні панно і gobelini

перемежуються з творчими роботами меншого розміру – керамічними виробами, вишивками, колекціями авторських ляльок. Немов на подіумі вишикувалися манекени з елегантними сучасними і барвистими народними костюмами. До них – особлива увага. Відвідувачі, більшість серед яких – молодь, уважно роздивляються, подумки оцінюють не лише імпровізацію автора, а й призначення моделі: святкові чи буденні вбрання, чи одягнули б його самі.

Кожен ансамбль одягу – немов художній витвір з оригінальним кроєм, безліччю декоративних вставок і прикрас. У колекціях костюмів «Слов'янський мікс», «Безмовність Криму», «Чари мольфарки», «Сонце ясне, сонце червоне», «Чарівний світ райських птахів», «Слідами індійців» їхні автори Ярослава Гусєва, Юлія Роговенко, Леся Карпенко, Світлана Плаксіна, Ніз Еміршаєва, Олександра Ваховська та інші молоді модельери створили сучасні текстильні вироби з використанням шкіри, розпису, декору різноманітним художнім матеріалом. Одні студентські розробки привертують увагу яскравим колоритом та оригінальними деталями, інші дивують несподіваними образними рішеннями. Виконані в основному в авангардному стилі сучасної моди, але під сильним впливом актуальних тенденцій фольклору та етнічного одягу із зворушливими оберегами, вони представляють на виставці багатонаціональну палітуру Кримського півострова.

Звідки черпають свої ідеї

молоді дизайнери, показали в точному наслідуванні автентичної стилістики українського народного костюма Ксенія Костюченко, чеської – Катерина Мозгова, чуваоського – Лариса Александрова, македонського – Анна Михайлова. Фольклорні мотиви в побудові як силуету в цілому, так і компонуванні деталей у створенні стилізованого російського костюма використала Ірина Разгуляє-

Кожному студенту факультету мистецтв, за словами декана Абджеміля Абдулхайрова, визначається індивідуальне завдання від вирішенню твору як частини сучасного інтер'єру до його виконання в матеріалі. Він – різний: дерево, тканина, скло, гіпс, глина. І розпочинається під керівництвом дів'яти викладачів кафедри «Декоративне мистецтво», серед яких – один доктор і чотири кандидати наук, п'ятирічний шлях з освоєнням азів народних промислів до створення складних мозаїчних і вітражних монументальних конструкцій для житлових і громадських приміщень, садово-паркового ландшафту.

Створення художнього образу в цілому з чітким осмисленням дотриманням відправців віками зразків у колекції весільних кримськотатарських костюмів Ельміри Керімової завершує художня вишивка. Вона виконана і в інших експонованих моделях різними техніками: золото шитья, художня гладь, коклюшне мереживо, рішельє, мережка.

ва. Тут же поряд із студентськими моделями, виконаними під керівництвом викладача Віри Левицької, і колекція її самої – два святкові караїмські костюми «Гузель».

Створення художнього образу в цілому з чітким осмисленням дотриманням відправців віками зразків у колекції весільних кримськотатарських костюмів Ельміри Керімової завершує художня вишивка. Вона виконана і в інших експонованих моделях різними техніками: золото шитья, художня гладь, коклюшне мереживо, рішельє, мережка.

СТОСОВНО
УКРАЇНСЬКОГО
«ФАШИЗМУ»...

Єврейський гурт «Golem» (на фото) виконав українську пісню «Червона рута» на Таймс-сквер у Нью-Йорку. За словами музикантів, своїм виступом вони прагнули підтримати Україну, що бореться проти бойовиків, за якими стоїть Росія, повідомляє «Голос Америки». Відеозапис свого виступу учасники гурту виклали в соціальних мережах.

Єврейський народ дуже чутливий до проявів тих жахіт, які наші недруги намагаються привласити до України. Тому заспівати і підтримати «Golem» міг лише тих, до кого відкрита душа.

АНЕКСУВАЛИ КРИМ. ТЕПЕР – ШЕВЧЕНКА?

У Сімферополі 9 березня об 11-й годині за місцевим часом відбудеться святковий захід з нагоди 201-ї річниці від дня народження Тараса Шевченка. Місце проведення... парк ім. Ю. Гагаріна, скульптурна композиція «Три Граї».

Раніше організатори інформували, що на повідомлення про проведення публічного заходу до дня народження Шевченка біля пам'ятника Кобзареві сімферопольський «департамент внутрішньої політики міста» відповів відмовою, оскільки цього дня біля пам'ятника заплановано мітинг представників проросійських громадських рухів. Натомість організатори вшанування пам'яті Шевченка отримали пропозицію обрати будь-яке інше місце в Сімферополі.

Про яку міжнародальну злагоду говоримо після цього так звана кримська «влада», якщо вона у святій для українців день намагається напаскудити їм у душі? Втім, чому дивуватися? Як заявила нещодавно на прес-конференції на тему: «Рік окупації Криму: права людини» представник правозахисного центру «Альменда» Ольга Скрипник, окупаційна влада Криму оголосила наступ на українську мову, в результаті чого кількість українських класів у загальноосвітніх шко-

лах скоротилася у шість разів. «Якщо говорити про статистичні показники, то шкільні класи з українською мовою навчання скоротилися у шість разів порівняно із попереднім навчальним роком, коли порівнювався навчальний рік за 2014-2015 роки із 2013-2014 роками. Ці дані нам надали саме Міністерство освіти в Сімферополі», – констатувала О. Скрипник.

Окрім того, за її словами, ця інформація підтверджується і у звіті Кримської польової місії з прав людини за грудень. При цьому вона уточнила, що українських шкіл і раніше було небагато – 5 плюс гімназія, яка тепер українською навіть не називається.

«Залишилася українська школа в Ялті. Але в цю школу, українську, надійшли... російські підручники.

Лише кілька років тому... Кримська влада (а персоналії практично не змінилися!) дружно покладає квіти до пам'ятника Шевченку. Слава Україні?

ФОТОФАКТ

Оформити передплату на всеукраїнську загальнополітичну і літературно-художню газету «Кримська світлиця» та інші культурологічні видання ДП «Національне газетно-журналне видавництво» (газету «Культура і життя», журнали «Українська культура», «Пам'ятки України: історія та культура») можна в будь-якому поштовому відділенні зв'язку України. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на ці видання можна через сайт www.presa.ua на сторінці «Передплата On-Line». Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можна за адресою – <http://presspoint.ua/>. Така послуга доступна в будь-якій країні світу. Довідки за тел.: (044) 498-23-64; e-mail: nvu.kultura@gmail.com

